

COLADA DE LLETRES

Premis de Narrativa Curta 2017

1er premi: Virginia Carbonell

Finalistes: Joaquim Bohigas
Pau Elies
Xavier Falguera Fortet
Ma Rosa Fluvià Aiguabella
Gloria Gou Clavera
Gemma Gregori
Lu Masmitjà
Àngel Moliner Solanes
Lluís Planas Noell
Jenni Rodà
Àngel Rodríguez Vilagran
Gemma Ros
Pilar Riera
Josep Rua Borràs

Associació Garrotxa Cultural

associaciogarrotxacultural@gmail.com

Editorial Oliveras (Josep Oliveras Compte)

Ptge. Montseny, 2

17857 Sant Joan les Fonts (Girona)

Tel. i fax: 972 29 12 85

ediciones@editorialoliveras.com

www.editorialoliveras.com

Facebook: Josep Oliveras Compte

Col·laboradors:

Disseny i dibuix cobertes: Jèssica Oliveras

Correcció lingüística: Gemma Gregori

Hi col·labora: **Ajuntament d'Olot**

D.L. GI- 477- 2018

L'Editorial no permet la reproducció total ni parcial sense autorització per escrit.

Pròleg

Teniu a les mans la darrera collita de la “Colada” de l’Associació Garrotxa Cultural. Collita, sí. De relats farcits de lletres que també contribueixen d’una manera molt saludable a enriquir la nostra dieta. La cultural en aquest cas.

No us ha d’estranyar que parli de collita. La paraula Cultura prové del llatí *cultura*, derivat de *colere*, cultivar o conrear. I cultivar la cultura, conrear-la des de vessants múltiples i diverses, és justament l’objectiu de l’Associació Garrotxa Cultural. Un objectiu que compta amb el suport i el reconeixement de l’Ajuntament d’Olot.

En aquesta publicació hi trobareu les narracions guanyadora i finalistes de la segona edició del Premi de Narrativa Curta “Colada de Lletres”, que és una de les iniciatives que promou l’Associació Garrotxa Cultural. Llegiu-les de manera reposada i no pas d’una revolada. Per assaborir tots i cadascun dels paràgrafs dels escrits -per més breus que siguin- i per retenir les històries que expliquen.

Deia el malaguanyat Emili Teixidor que *«la lectura no és tan sols un joc intel·lectual, sinó que és l’única manera d’entendre el món, l’única que permet posar-se “les ulleres de la complexitat” en un món que tendeix a la simplicitat i la banalitat»*.

Hi estic del tot d’acord. Sóc dels convençuts que la literatura afavoreix que hom sigui capaç de posar-se a la pell dels altres. Dels convençuts que una societat amb ciutadans i ciutadanes que llegeixen i escriuen està més ben preparada per millorar i

avançar amb un pensament crític. Convençut que, com diu Michel Houellebecq, «*viure sense llegir és perillós, perquè obliga a conformar-se amb la vida*».

Llegiu, doncs, les històries que aquí es recullen i que ens narren persones que de ben segur ens són properes. Perquè totes les històries, siguin grans o petites, ens enriqueixen.

Pep Berga i Vayreda

Regidor de Cultura de l'Ajuntament d'Olot

Pròleg

Quan en Pep Torrent em va dir que hi havia un nou concurs literari i que estava organitzat per una nova associació garrotxina de seguida em vaig posar a escriure. I no només per si guanyava, sinó perquè penso que s'han de recolzar les iniciatives que sorgeixen a la comarca.

Llavors la Sílvia Vilacoba em va dir que havia quedat finalista i vaig assistir a l'entrega de premis. Només quan has treballat per organitzar un acte saps la feina i l'esforç que hi ha darrera l'aparent naturalitat que fa que tot flueixi i surti bé. I és molt d'agrair que un grup de persones dediquin part del seu temps lliure a fer cultura i, perquè no dir-ho, a donar una oportunitat a persones que ens agrada escriure però no som coneguts.

Em fa especial il·lusió que el Colada de Lletres sigui el primer premi literari que he guanyat, després de quedar finalista en moltes ocasions. Perquè que et reconeixin a casa té un plus. I des de l'Associació Garrotxa Cultural em vàreu donar aquest plus. I és que, a més, penso que em vàreu portar sort. Pocs mesos després vaig saber que havia guanyat un premi de teatre i vaig poder participar en un recull col·lectiu de contes negres. I per últim, però no menys important, guanyar el Colada de Lletres em va donar l'oportunitat de conèixer en Josep Oliveras, alhora que ell m'ha donat l'oportunitat de poder publicar els meus relats.

Per tant, només puc donar les gràcies a l'Associació Garrotxa Cultural per a crear una associació cultural i per organitzar un premi que, igual que a mi, donarà noves oportunitats a escriptors pocs coneguts. I esperar que aquest projecte i tots els altres que organitzeu tinguin una llarga vida.

Maribel Torres (guanyadora del Premi Colada de Lletres 2016)

Presentació

L'Associació Garrotxa Cultural neix a l'any 2014 amb l'idea de promoure la cultura en totes les seves vessants: literària, pictòrica, musical...

Precisament en aquesta línia, i amb la voluntat d'incentivar persones que escriuen però que encara no han publicat juntament amb escriptors més coneguts, la nostra entitat i l'Editorial Oliveras hem anat convocant anualment el concurs literari: Premis de Narrativa Curta *Colada de Lletres*.

Un àmbit, el de la narrativa curta, que no estava reconegut a la nostra ciutat ni a la comarca de la Garrotxa, i que creïem que podia ser prou interessant. I així ha estat, si considerem el gran nombre de participants.

En aquest llibre, on el lector podrà copsar la qualitat de les obres presentades, s'hi recullen el relat guanyador i els textos finalistes.

Des d'aquí volem fer arribar el nostre agraïment a tots els col·laboradors. En especial a la Jèssica Oliveras que n'ha fet la portada i contraportada, a l'Ajuntament d'Olot pel seu suport i a tots els participants als quals també volem encoratjar a continuar escrivint, i més si és en català.

Associació Garrotxa Cultural

NARRATIVA CURTA

EL CIRERER DEL IAIO (Virginia Carbonell)

Recorde el somriure del meu iaio aquell dia. Havia canviat. Fins i tot les arruguetes de la comissura al costat dels llavis semblaven haver modelat la seua forma per adaptar-se a la nova curvatura facial. Aquella felicitat s'escapava a través de la dentadura postissa que sempre es deixava oblidada al gotet de cristall del lavabo. A ell li agradava fer-me'n bromes d'això abans. Quan encara m'esperava al banquet del col·legi amb l'entrepà de xocolata.

Quan encara estava la iaia.

Em costa no sentir nostàlgia de l'última vegada que m'acompanyà al dentista. Les dues últimes dents de llet que em quedaven i ell inventant-se històries per fer-me creure que si el senyor dentista descobria que havia menjat massa llepolies, em posaria una dentadura com la que tenia ell però amb les puntes afilades com les dels vampirs dels dibuixos.

Mentre se'n reia de les meues reaccions, fullejàvem les revistes de moda que s'estenien a la tauleta de la sala d'espera. Era un quart pis sense ascensor i al meu iaio li costava aplegar amb forces el replanell amb ajuda del seu gaiato. Ell mai se'n queixava. Deia que li valia la pena, encara que només fóra per l'arbre que hi havia plantat allà dalt. Al pati de l'àtic lluia un cirerer preciós que omplia tot l'espai ocupable. Les fulles s'agrupaven entrelaçades amb els barrots de les reixes i sobreeixien al capdamunt de la façana de l'edifici. A la primavera adoptava un aspecte més elegant i des de la sala d'espera es podia contemplar l'esplendor de la seua bellesa. El meu iaio admirava la sensació que li provocava aquell paisatge. Em contava històries de tot tipus. Ell les coneixia bé. Es quedava absort i, aleshores, és quan podia veure aquella llum en els seus ulls. Aquella que ja fa temps que no he tornat a veure.

No des que deixàrem la caseta de camp on vivia la iaia.

Encara tinc la foto guardada al calaix de les coses que he volgut amagar. Totes les que es quedaren allí amb el record d'un estiu que sé que mon iaio tampoc ha oblidat. Estic segur que ell també troba a faltar aquella època de capvespres calorosos i nits estrellades encara que no ho diga en veu alta. Vaig aprendre tot el que sé de la vida aquell estiu al seu costat. Molt més del que ara m'intenten explicar a la universitat.

Des que marxàrem a la ciutat tot sembla anar més de pressa. Fins i tot les meues dents que no han parat de créixer. Fins i tot jo també. Tanmateix mon iaio ha estat immòbil durant tots aquests mesos vivint amb nosaltres. Es passa les hores assegut a la seua cadira de rodes davant la tele. De tant en tant em mira i sent que està trist. Que aquella pantalla és l'única cosa que pareix que el mantinga amb vida. Com si no volguera pensar en alguna cosa de la qual no vol parlar.

De vegades, quan la mare marxa a comprar, m'assec al seu costat i li mostro la foto del meu calaix. Apareixen els dos junts agafant-se de la mà. I aleshores mon iaio apaga la tele com si poguera detenir el temps també. El somriure que té la iaia a la foto el fa plorar. Després, em demana que el deixi sol i jo l'observe des de la cuina com, amargament en silenci, se li encanta la mirada amb els records. La màgia d'aquella foto pareix contagiari-li algun sentiment especial que no comprenc del tot. En part, vull pensar que el posa un poc feliç perquè allí, a la imatge, també hi ha un cirerer com el que tenia el dentista.

Tinc la sensació que li agradaria ser de nou la persona que era quan va plantar aquell arbre al costat de la caseta del camp. Com si les arrels de la terra que envolten el cirerer hagueren atrapat un dels somnis pendents del meu iaio. Com si marxar a la ciutat li haguera llevat tot allò. Però d'això ja fa més de 20 anys. Ara són els meus pares els que parlen del cirerer del iaio. Necessiten

---

vendre la caseta de camp per fer-se càrrec de les despeses familiars. És per això que treballe a les vesprades, després de la uni. Ja quasi no em queden hores per estar amb el iaio ni ensenyar-li la foto. Potser per culpa d'aquesta vida de majors entenga per què ells diuen que tampoc els queda temps per fer-se càrrec del iaio. Per què volen portar-lo a aquella residència on no coneix ningú. Ni tan sols hi ha arbres allí.

Tampoc hi ha arbres prop del meu pis. Però sí una dentista que m'agrada molt i que li diuen Marta. Fa un any que vivim a la capital junts. Ella també coneix al iaio. De fet, ell fou la primera persona de la família que conegué Marta. Aquell cap de setmana a ella li havien donat vacances i decidírem que era l'oportunitat perfecta per presentar-la als pares. Quan ens aplegàrem a casa ells estaven treballant i el iaio ens va rebre amb un somriure que em va preocupar. Però quan li vaig contar que la professió de Marta era dentista, la seua expressió canvià. Com si aquelles paraules li retornaren el valor d'una il·lusió perduda en el passat. Des d'aquell dia els seus ulls em miraren esperant alguna cosa de mi. I és curiós perquè en aquell instant no ho vaig comprendre però fa unes setmanes vaig haver de tornar a casa sense saber que allò donaria sentit a quelcom que em canviaria la vida per sempre.

Marta estava cansada. De la feina, de la vida estressant de la capital i de mi. Necessitava desconnectar i ens havíem donat un temps per pensar quina direcció volíem prendre en les nostres vides. Ella havia nascut prop d'un poble de mar i muntanya i la civilització urbanita infestada d'edificis no era compatible amb el seu benestar emocional. Jo, al contrari, no volia el mateix. Tenia la universitat i el lloc de treball quasi al costat de casa i estàvem a mitja hora en cotxe d'on vivien els meus pares. Això em facilitava molt les coses perquè de tant en tant m'ocupava del iaio per donar-los un respir als pares.

Els ja havien concertat l'entrevista amb l'encarregada de la residència i aquella mateixa setmana tenien previst ingressar definitivament al iaio. Jo sabia que aquella decisió era un avantatge per a mi i la meua relació amb Marta però em pareixia massa injust fer allò amb el iaio. Encara que sabera que estava cuidat. Encara que poguérem visitar-lo cada tant.

Una part de mi, la que encara estava nugada a aquell estiu, sentia que l'abandonava. Que li estava fallant, que no podíem fer-li això. No a ell que ho havia donat tot per nosaltres. No amb aquella cara de decepció que em va travessar quan torní a casa i li vaig contar la meua situació amb Marta.

A penes vaig aconseguir que em diguera res. Ni tan sols una d'aquelles paraules consoladores que el iaio sempre encertava quan li contava algun problema. Esta vegada la seua indiferència em va fer mal. La notícia que es mudava a la residència tampoc li va fer massa efecte. O almenys això és el que intentava mostrar. Però jo el coneixia. Tant o més que ell a mi mateix. I sabia que aquell silenci era la seua forma de demanar ajuda.

No es va immutar. No va mostrar cap preocupació quan li vaig explicar que sentia que estava perdent la Marta. Però amb el seu gest em va fer veure la llum. Lentament, amb aquella tremolor als braços que tenia des de feia temps, agafà un bolígraf i un tros del mocador que havia emprat per a eixugar-se les llàgrimes. Com va poder va començar a dibuixar alguna cosa. Jo, que mentrestant li parlava enèrgicament dels meus problemes, em vaig detenir de sobte al veure quina forma havien pres les línies en el paper. Es tractava d'un arbre. Un arbre com el de la foto. Un arbre com el cirerer.

El iaio no va dir res més perquè tampoc va fer falta. Vaig trucar a la Marta i va dir que sí. Després, abans que tornassen els pares a casa, vaig fer les maletes i vaig pujar al iaio al cotxe. Vaig enviar un missatge a ma mare per comunicar-li la decisió

que havia pres i em vaig dirigir cap a la carretera. Vaig mirar al iaio pel retrovisor interior. Tants dies perduts fets malbé. No volia perdre'm aquell retrobament.

Una setmana més tard tot havia tornat a ser igual que aquell estiu. Una setmana més tard els meus pares reberen una foto. Ara hi estàvem els quatre.

Marta, el iaio, jo. I darrere, el cirerer que ens tornaria els somriures per sempre.

INCOMPRESIÓ (Joaquim Bohigas)

La casa del copy

L'angoixa és un dels trastorns mentals que afecten la vida quotidiana que, actualment, fa més estralls

- Disculpa, però t'haig de comentar una cosa, amb franquesa. Estic molt fart de tot.

- Com sempre. Ja no et faig ni cas. Em pots explicar, si us plau, quina és la novetat?

- Ja saps quin és el problema. He estat intentant explicar-lo unes quantes vegades...

- Sí, no t'amoïnis, el conec de sobres. No cal que afegeixis ni una coma més. El primer pas és admetre'l. El segon, solucionar-lo. I, el tercer, creu i ratlla. I endavant.

- Tot ho creus molt fàcil. El meu pensament és diferent. Ho veig complicadíssim. Per aquest motiu estic tan preocupat. No sé quin podria ser, ni de bon tros, el desenllaç.

- Depèn de com ho miris. Tot es resumeix en com interioritzes i encares la situació.

- Quines alternatives de feina hi ha? Explica't. Em faries un favor! No en veig cap.

- Encara hi ha esperança que milloris, que vegis les coses d'una forma diferent.

- No. El temps no és la solució. Hi ha una raó, per a mi, més seriosa: la meva salut.

- Sempre et dic que descansis. Dorm, sobretot, les hores que siguin necessàries.

- És un procés de degradació diària. Veig que tot va malament. Cada dia més i més.

- Veuries les coses millor si no perdessis les hores de son. Fes-me cas.

- No tinc problemes de son! Recorda que des de fa mesos prenc pastilles per a poder dormir. La qüestió és la feina. Encara sort que tot això està quedant escrit.

- Ja ho sé.

- Escrit i explicat. Tothom ho sap. El darrer que faria és amagar el que em passa.

- Sempre dius això. Et fas molt pesat. Et poden dir: *Busqui's una altra cosa, jove*.

- I quina és l'alternativa que em proposes? No diràs ara que no estic buscant...

- Sí, però costa.

- Sort que no ho negues. Moltes gràcies. Sempre dic que duraré poc en aquesta feina. Estic tranquil perquè, almenys, no enganyo mai. Mai diré una cosa que no és.

- Ara dorm. Ja només falten dos dies.

- No. I el mes de juny? I el juliol? I l'any que ve? Necessites una visió a mitjà termini.

- Em refereixo a aquesta setmana. Demà passat és divendres.

- El gran error és fer veure que no passa res. *Qui dies passa anys empeny*, deus voler dir. Que dormi més hores. Bé. Crec que no és ben bé això. No tens empatia. Posa't en el meu lloc només per una estona. No ets capaç de comprendre-ho?

- El gran error és veure coses que no existeixen.

- Què? Que m'invento el patiment? Et torno a donar les gràcies...

- Ho fas més gros del que és. Tot sembla, però poques vegades acaba essent.

- Jo crec que no. I t'ho dic ben sincerament. Transito per un sender sinuós i perillós.

- El que tens són fantasmes a la ment que t'estan turmentant.

- Torno a repetir que no. M'angoixo pensant en els moments que passo angoixa. Tant de bo que, d'aquí a un temps, interpreti que ara el meu patiment és absurd.

- És una malaltia.

- Ara resulta que sóc un malalt. Un altre cop, gràcies. Estic en dubte permanent. No sé ben bé el que vull. Viure sota desordre durant 10 hores diàries no és bo. Sento com el meu cervell es va laminant, a poc a poc, cada cop més fi. Tinc por de la por.

- És inútil raonar amb tu. Estàs desbarrant. Amb una mala bava sense matisos.

- Cinquanta hores a la setmana, 9 mesos a l'any... Ja he explicat quina és la meva vida. Queda escrit. No és un caprici. Els meus arguments estan quedant expressats.

- Jo també escriuré. Les meves paraules estan guardades en un estoig.

- Endavant. Perquè no ho fas? Saps, realment, el que vull dir-te?

- I et deixaré fatal.

- T'animo a fer-ho. Però ara, si em permets, estic parlant del meu cas. Després, si vols, ho podem fer del teu... I encara dius que m'aparellaré. Un malalt amb xicota.

Una mica rar, oi? Ho interpreto com a contradictori. Estic més a prop d'un psiquiàtric que d'una vida convencional. Ho dic sensatament. No sé gestionar la desorganització. Em sobrepassa. Qualsevol dia em passarà alguna cosa.

- Però estic segur que quan et diguin que vagis al psicòleg no hi aniràs.

- I tant! I perquè no haig d'anar-hi? Què t'ho fa pensar? Tinc pànic de quedar despenjat de tot. Seria una bogeria. Vam quedar així amb la metgessa.

- A veure si és veritat. Estic desitjant que hi vagis. Almenys li faràs cas.

- El màxim que estava a les meves mans era reduir la jornada laboral. Ho he fet.

- Ja està bé.

- I estic descartant altres feines... Tinc moltes ganes de descansar i fer vida normal.

- Entesos.

- Però això és amagar el problema. També feia menys hores a l'altre institut, i recorda com vaig acabar: amb una baixa laboral fins que vaig renunciar a la feina.

- No és amagar. És solucionar-lo.

- En fi, crec que mentalment no acabaré bé. M'ho veig a venir. A veure si ho puc capgirar. Hi ha molta gent amb aquest risc. Faig una vida convencional, tot i que amb massa esforç. I això no és normal. Ho veig. Tu mateixa ho has dit: estic malalt.

- Si no t'importa, me'n vaig a dormir.

- Ha quedat clar el que he explicat, per si succeís alguna cosa.

- Moltes gràcies per donar-me tan bona nit.

- Només vull que tot això quedi escrit. Si algun dia m'han de medicar més fort, tal com volien fer, hi ha d'haver unes explicacions per part meva cap a tots vosaltres.

- D'acord.

- No vull que no penseu que m'invento les coses. Encara rai que tot queda escrit.

FOTOGRAFIES, RECORDS INESBORRABLES (Pau Elias)

Ahir a la tarda, regirant per les golfes de casa, vaig trobar en un racó una capsa de sabates vella i empolsada. A dins, amuntegades, una pila de fotografies en blanc i negre i fins i tot algunes de color sèpia. La temàtica és gairebé comuna: esdeveniments familiars. Aquelles fotos que sense saber ben bé el perquè un dia arracones i fas el conhort d'adherir-les en un àlbum però no trobes mai el moment de fer-ho. I allà es queden, oblidades.

L'empremta dels anys les ha malmès i han perdut qualitat i brillantor. Són deslluïdes com estels somnolents, retrats de boira, secrets de penombra, imatges d'instant irrepetibles que el temps ha volgut conservar malgrat la meva despreocupació.

De sobte però, en tenir les fotos a les mans, les vols tornar a veure. Hi ha potser el desig de reviure certs moments, de retrobar-se amb alguna persona, de redreçar decisions preses. Massa tard, ben segur, de tornar a començar allò que mai més no ha de revenir. En un tancar i obrir d'ulls projectes la pel·lícula de la teva vida, ordint una munió de fets, converses, situacions.

Les he anat guaitant, les fotografies, d'una en una i sense gens de pressa. Cada imatge és un record fugaç, la presència d'absències, de fràgils proeses, de petjades errants, de tristes dreces, d'espais de desmemòria, solituds. Però també hi he descobert somnis, esperances, amors, ganyotes, rialles, mirades, gestos, complicitats, emocions. Tot plegat, un ventall ampli de la vida.

A mitjans del segle passat, ben poca gent feia fotografies amb freqüència, si més no en l'àmbit personal i familiar. Només alguns tenien la seva càmera que traginaven cofois per carrers i paratges. Els altres, la majoria, només es feien retratar en

ocasions especials i per l'afer requerien el servei d'un fotògraf professional. Aquest es desplaçava al lloc del fet o bé realitzava el retrat en el seu mateix estudi. Qui no ha vist les clàssiques instantànies d'aquest passat que encara ens és força proper?

Aquella entranyable foto de l'escola on es veu el nen ben clenxinat, amb la bata de ratlles cordada fins al coll, assegut davant d'una taula on al damunt hi ha un globus terraqüi i un llibre obert. Al darrere, un mapa d'Espanya i a sobre una creu.

O aquelles fotos del bateig davant la pila baptismal, amb el mossèn revestit amb l'alba i l'estola abocant, petxina en mà, l'aigua beneïda sobre el cap de l'infant que ben aviat esclataria a plorar en notar la fredor. La padrina apressant-se a eixugar-lo amb un drap de fil mentre el padrí sosté el ciri. També el pare del nadó, que sempre surt a la foto. La mare moltes vegades no hi sortirà perquè l'espai de temps transcorregut entre el part i el bateig era insuficient per haver-se recuperat. Familiars i amics de l'entorn gaudien sortosos de la celebració del sagrament.

I no podia faltar la foto de la primera comunió. Els nens vestits amb l'uniforme de mariner, sabates de xarol, una cadena d'or amb una creu penjant del coll i, en una mà, el missal nacrat que els feien mostrar tot aixecant l'avantbraç fins a mig pit perquè alhora poguessin exhibir convenientment el rellotge, un dels regals més preuats de l'ocasió. Les nenes vestides de princesa, deien. Vestits llargs i amples de color blanc, amb brodat vistosos, blondes, randes, llaços... Al cap una diadema amb vel i també, com no podia ser d'altra manera, la cadena d'or amb una medalla de la Mare de Déu, el missal i el rellotge. El moment de combregar i a la porta de l'església amb els pares eren les instantànies més valorades. Imprescindibles, diria jo. No hi falten mai en àlbums de l'època.

De la mili ja se sap, la foto característica del soldadet uniformat amb el seu fusell i una altra amb els companys de

promoció. La cosa no donava per gaire més.

Per no dir res de les fotos de casament, potser les més vistes. N'hi ha de tota mena però recordo, perquè em va sorprendre, que cap als anys vint i trenta en aquelles fotos d'estudi la núvia romania dreta mentre el nuvi estava assegut en una bonica cadira o en una confortable butaca.

Posteriorment imatges dels nuvis de costat, ella sostenint la toia i ell amb les mans recollides sense saber massa quina posició havia d'adoptar. També les fotos de nuvis de bracet, amb mirades de complaença i un aire de romanticisme tronat. Observant detingudament les imatges m'adono que evidencien la pulcritud dels seus protagonistes que òbviament llüïen els millors induments al seu abast i s'empolainaven tant com podien. Els homes ben rasurats i amb el cabell ben tallat, curt i fixat amb clenxa i onda, que en deien. Les dones ben maquillades, de vegades exageradament, i llampants de perruqueria. Era una imatge per a la posteritat i havia de ser la més bella possible.

Després del casament era habitual desplaçar-se fins a l'estudi d'un fotògraf de renom per immortalitzar la diada. Aquests estudis estaven equipats amb mobles d'estils diversos, habitualment de moble anglès com ara bancs, tauletes, cadires, butaques, etc. I tampoc no hi faltaven uns grans rams de flors artificials o bé plantes ben atapeïdes. Al darrere un decorat de paper pintat amb representacions de jardins d'ambient afrancesat.

Arreplego una foto estimable. És un nen, potser d'un any. Grassonet i rialler, d'ulls foscos i vius, vestit amb una camisa blanca de coll rodó i un jersei blau de perlé, amb pantaló curt d'un color fosc, mitjons blancs i botes de pell que tot just sobrepassen el turmell. Està assegut en una tauleta petita, rodona, de potes molt llargues –possiblement un moble de

raconera— amb una cama estirada, l'altra arronsada i els braços en repòs. Al dors de la foto hi ha una data. Era exactament el mateix dia que jo complia un any. Els pares van voler que en quedés constància.

Una instantània molt autèntica era la que es feien molts nens a la plaça de Catalunya de Barcelona donant menjar als coloms. Era molt freqüent de veure, sobretot en dies festius. Al volt de la plaça hi havia uns homes asseguts en unes cadires plegables, molt baixes recordo. I davant seu una taula petita també era plena de bossetes de veges que venien a bon preu. Quan els coloms feien estada a les mans dels nens els fotògrafs de carrer, sense pensar-s'ho dues vegades, s'esmunyien sota el drap negre que embolicava la càmera i disparaven la fotonada que perpetuava el fet. Als pares, no cal dir-ho, els faltava temps per encarregar-los la foto del seu fill, és clar.

A principis dels anys seixanta l'afluència de turistes començava a ser notòria. A Barcelona la majoria passejava per la Rambla, espai cosmopolita per excel·lència i prou conegut arreu.

A poc a poc s'hi van anar instal·lant botigues de records i en alguna d'aquestes botigues es feien unes fotos molt curioses. Hi van muntar uns decorats de cartó que representaven les figures del torero i la *sevillana*, les icones més exportables de l'Espanya de l'època. Aquestes figures de cos sencer i de l'alçada d'una persona estàndard, plenes de coloraines, tenien un forat a la part corresponent a la cara. Es tractava, doncs, d'anar per la part posterior del decorat i col·locar la teva cara en el forat corresponent. De sobte prenies una nova personalitat, la de les figures esmentades. Doncs això és el que feien molts turistes: posar-hi la cara, com si res. Aquesta imatge era un preuat *souvenir* —paraula usada en aquell temps— *typical spanish*. Gal·licismes i anglicismes, com veieu, compartien taula. Tot

sigui pel negoci... Doncs vés per on que mitja Europa tenia la mateixa foto. Cadascú amb la seva cara, només faltaria.

Hi havia d'altres fotògrafs que, al bell mig del passeig, aturaven preferentment les parelles eternitzant-los la passejada per aquesta zona rellevant i popular de la ciutat.

Sense marxar de Barcelona, a les portes de la Ciutadella hi havia uns cavalls de cartró que tenien la funció d'il·lusionar la quitxalla que volia enfilars-hi per emular els millors vaquers de l'oest americà. Un cop al llom del tatà, el murri del fotògraf descarregava l'impacte de llum. Feina feta, retrat al sac. La tasca més feixuga venia després quan l'ocasional genet havia de baixar del cavall. Feina pels pares, naturalment.

No hem d'oblidar tampoc les fotografies d'infants íntegrament nuets. Bé a la banyera o bé al damunt d'una tovallola. A molts pares els agradava tenir aquest record del seu *angelet* a l'edat de la més pura innocència, tal com va venir al món.

No voldria deixar de fer esment a les fotos de celebracions arran de festes familiars, per damunt de tot. Són fotos que es fan a taula, generalment quan l'àpat està a les acaballes i tant els comensals com el retratista —que n'és un d'ells— tenen els ulls brillants, la mirada esverada i un xic perduda. Els glopets ja han fet de les seves. Podríem parlar d'un cert deteriorament físic, tot i les amples riallades. A les instantànies les persones estan més aviat difuses enmig d'una taula en part desparada i plena d'atuells de tota mena on predominen les ampolles buides, les copes mig plenes i els gots mig faltats.

Aquestes fotos solen transmetre un ambient festiu, malgrat tot de xerínola i alegria.

És digne de memòria la diada de la vigília de Reis ben a prop de la nit màgica, com se sol anomenar. Cap al vespre els més menuts, acompanyats generalment d'un familiar ben proper, s'acostaven —i encara ho fan— a lliurar la carta al seu Rei

predilecte. Aquest, ben disfressat, estava situat en un lloc cèntric de la població sota un tendal luxós, assegut en un setial i envoltat de patges i de sacs plens de cartes. Una il·luminació singular i una música engrescadora eren els complements ideals perquè la posada en escena tingués l'emoció que calia.

Després d'una bona estona de fer cua i de suportar el fred entre el neguit i la il·lusió arribava el moment esperat. De vegades por, de vegades plors, o ambdues coses eren comuns entre nens i nenes. En els ulls s'hi reflectien els sentiments. Les carones dels infants eren tot un poema. No calien les paraules.

Un cop ja davant del Rei arribava el moment de la veritat, el més temut, la pregunta inevitable que el rei expressava: *t'has portat bé aquest any?* Naturalment la resposta era un sí contundent tot i que pronunciat amb un fil de veu inapreciable. El menut, bocabadat i tremolós, feia entrega de la carta amb tota la confiança envers aquell que li havien dit que era el Rei tot mirant-lo amb admiració, respecte i amb cert temor, perquè no dir-ho. Calia impressionar el moment i així ho feia el fotògraf que, al costat del Rei anava captant la imatge dels nens, un per un. Els pares, no cal dir-ho, se'n duïen aquell retrat a cremadent.

No voldria acabar sense fer esment a un tipus de foto molt corrent que molts de nosaltres portem al damunt dins la nostra cartera o bitlleter per a recordar les persones que estimem i de vegades mostrar-les amb orgull a amics i coneguts. Solen ser fotos dels més propers: parella, fills, pares, etc.

N'hi ha algunes que són d'estudi, d'aquelles que n'encarregues una o dues i en cauen algunes més.

No oblidem tampoc les anomenades fotos de carnet aptes per a documents sobretot.

Crec que no puc acabar el text sense fer al·lusió a les fotos amb el mòbil que, per bé o per mal, són a l'abast de tothom i de pràctica comuna en els nostres dies. Però com que encara és un

fet força recent deixa-m'ho per una altra història...

Admiració i respecte és el que sento per les persones que han dedicat –i dediquen– la seva vida al bell ofici de guiar la llum i alligonar-la, sabent copsar en el lloc oportú i en el moment adient l'estat d'ànim dels seus semblants que, amb una arma inofensiva però prodigiosa com és una màquina de fotografiar, són capaços també de denunciar fets que passarien desapercebuts, de mostrar qualsevol cosa, d'informar, de fer conèixer tot el que ens envolta mitjançant *l'art de l'enquadrament* amb retrats acurats i eloqüents. Formidable tasca que perdura en el temps deixant-nos una petja profunda: el rigor inqüestionable d'una imatge presa en el moment mateix del fet.

CANVI DE RUMB (Xavier Falguera Fortet)

En Joan, un català casat, amb fills i néts, que no fa gaire que es va jubilar viu la seva situació vital molt bé. No li ha costat gaire acostumar-se a no tenir obligacions laborals ni a no haver de posar el despertador. Ans tot el contrari. Tot sigui dit, la pensió que li ha quedat –no de les més altes– junt amb el que ha heretat dels pares és suficient per a cobrir les necessitats d’ell i la dona, donar-se algun caprici i fins i tot ajudar als fills.

La vida té molt per oferir-li i ell encara molt per fer. Tot el que no podia quan treballava. Té molts amics, moltes aficions i els néts que li omplen moltes hores. Els va a buscar a l’escola i alguns dies els té a dinar a casa, ja que creu amb molt bon criteri, que cal ajudar als fills en edat de treballar i fer país, igual que van fer els seus pares i els seus sogres quan tenia els fills petits.

Té tots aquests motius per viure, però el que més el fa seguir endavant ara que no té maldecaps és una gran curiositat pel que passa al seu voltant. No és que sigui tafaer. Està molt interessat amb el que passa en el món, en el seu país i sobretot en la seva autonomia: Catalunya. Aquest interès vers tot el que fa la humanitat de la qual li ha tocat formar part l’ha convertit en un gran viatger, junt amb la seva dona també molt viatgera, dintre les seves possibilitats. Ara que li sobra temps ha conegut algunes cultures llunyanes i les condicions de vida dels països més propers.

Molts amics jubilats de la seva edat i fins i tot més joves no senten gens d’interès vers la política o el món més enllà del que pugui afectar a les seves butxaques. Si surt en alguna conversa, en la TV o en els diaris els múltiples canvis cap a on camina Catalunya –cap a la independència– no hi donen cap importància, ja que diuen que tot plegat no arribarà a bon port o, millor dit, a cap port. No creuen que Catalunya arribi mai a ser

un estat independent i, en el cas que remotament això fos possible, ells ja no ho veuran donada la lentitud amb la que va tot plegat i l'edat que ja tenen.

En Joan no ha estat mai ni molt catalanista ni partidari de la independència de Catalunya. Tampoc és que sigui espanyolista. Això no, però independentista tampoc. Quan estudiava en la Universitat va lluitar contra el franquisme perquè es va trobar al mig de tot plegat. De seguida que va poder va llegir i escriure en català. Parlar-lo ho havia fet sempre i, des que hi van haver eleccions després de la mort del dictador, sempre ha votat partits catalans per a Catalunya. Però res més. Pel demès ha viscut força al marge de la política. Estava sempre al cas de tot el que passava però sense capficar-s'hi massa.

Des de fa un temps, des de la seva jubilació i sobretot des que Catalunya ha canviat el rumb en mans de la Convergència post Pujol i després de Junts pel Sí, en Joan s'ha agafat amb molta afició i curiositat tot el que es diu i passa al seu voltant en l'àmbit polític. Algú que no el conegués deduiria per la seva actitud que és un ferm independentista. Res més lluny de la veritat, ja que no veu els beneficis de la separació d'Espanya. El seu credo polític implica canviar Espanya, traient el govern del PP, fent un gir cap a l'esquerra i muntant una forma de federalisme més justa, encara que també ho veu com una utopia. Els que el coneixen des de fa temps no se'n saben avenir del gir que ha donat el seu tarannà polític. Abans sempre votava PSOE a Madrid, ja que deia que Espanya ha d'estar governada per partits nacionalistes i d'esquerres. A l'esquerra encara la vota però ja no diposita a l'urna la papereta del PSOE o del PSC segons les eleccions, sinó que s'ha passat a Esquerra Republicana. I al 9-N i a tots els referèndums que es facin siguin legals o no, vota i votarà sempre SÍ. Tot i que, com ja he dit, no

sigui independentista de cap manera ni tan sols simpatitzant d'aquest moviment. I no se n'amaga d'aquest canvi.

La família i els amics, perplexos d'un gir tan radical i tan contrari al que havia defensat fins llavors, no saben què pensar. Vota Esquerra Republicana però continua mostrant-se escèptic respecte a la independència de Catalunya. Ningú s'explica aquesta posició. No estar a favor de la independència i votar un partit independentista. A la fi, encuriosits per aquesta paradoxa, els amics li van preguntar a què es devia tot plegat, pensant que potser hi havia una explicació més profunda.

—Joan, t'has fet independentista?

—No. Ja saps que no hi crec en la separació de Catalunya amb Espanya ni la veig factible.

—Doncs com és que t'interessa tant i l'hi dónes suport?

—Molt fàcil. Quants anys em queden per viure? Vint? Vint-i-cinc? Doncs més divertit m'ho passaré veient com Catalunya s'entesta en un impossible i Espanya ho va desmuntant tot. I si s'ho deixen córrer i van de bracet o tan sols comencen a parlar.

A vegades les coses que semblen més inexplicables tenen una explicació molt lògica i senzilla.

LA MUDA (Ma Rosa Fluvià Aiguabella)

Es trobaven a la missa de les onze del diumenge. Ella mirava a la dreta, perquè era la banda on es posaven els homes.

L'Àngel no havia volgut fer mai d'escolà. A en Llorenç li sabia greu. L'havia arreplegat el dia que el va trobar amb la seva mare moribunda al seu costat a la cabanya de can Batlle. Després d'avisar a les autoritats la dona moria a l'hospital del poble.

Era un nen pà·lid per la falta de menjar i per anar pel món com anava. Li faltaven tots els nutrients que en Llorenç i la Dolores varen procurar donar-li un cop se'l varen afillar. Era blanc i ros i després de batejar-lo amb el nom d'Àngel encara semblava més un nen malalt.

La Maria, que no parlava, era d'una casa molt pobre al costat del riu que abans havia estat un molí anomenat can Moreu. Havia nascut el 1896, els seus pares varen morir quan ella era molt petita i es va quedar amb un germà. Ningú sabia si és que hi sentia alguna cosa o no. El cas és que ella no deia ni paraula. El seu germà molt aviat li va ensenyar a guanyar-se les garrofes anant a espigolar pels camps i recórrer els marges per buscar menjar pels conills que portava a les cases de pagès, on sempre rebia una recompensa de menjar o roba. Tothom li deia *la Muda*.

Es feia entendre amb signes per la gent que freqüentava habitualment. Quan es varen conèixer amb l'Àngel, desproveïts de facultats tots dos, alguna cosa es va lligar dins seu que sense dir-se res es buscaven pels camps i per la muntanya on el noi guardava el ramat. Collien mores, aranyons o maduixes i castanyes a la tardor. No hi havia dia que no s'intercanviessin un tros de pa o una vianda i junts pujaven als Tossols on el ramat pasturava. L'Àngel tocava un flabiol per reunir el ramat

com a senyal que ja havia arribat al lloc de pastura. Així en Llorenç estava tranquil i sabia on estava el seu pastor.

Asseguts al pedrís de la Font Blanca, on sempre rajava un doll d'aigua fresca, abeuraven com ho feien les mateixes cabres i ovelles. Des del Tossol Petit baixaven el pendent sobre la flonja herba i rossolaven feliços i contents.

En aquella època, quan sentien la Maria pels camps amb un sermoneig gutural d'un *u, u, u* sempre amb la mateixa nota de cançó enfadada, els que la coneixien deien: *La Muda ja està cantant*.

Semblava contenta, però la felicitat per als que neixen infeliços dura poc.

L'Àngel va agafar una tos estranya i, malgrat que en Llorenç el va portar a un especialista d'Olot, no va poder salvar-lo. La seva constitució era dèbil, sense defenses i la malaltia el va vèncer.

Aquella mort va consternar el veïnat i la Maria es va tancar a la seva cambra plorant tot el dia. Fins que el seu germà li va dir: Ja n'hi ha prou. Surt al camp a guanyar-te el pa que així jo no puc pas mantenir-te... Voltava i espigolava com abans però silenciosa i ja ningú no sentia el seu cant. Portava el menjar dels conills fins a la porta de les cases i marxava. Sovint les mestresses de les masies li deixaven menjar, espardenyes, alguna manteleta, faldilles o jerseis, al costat de la mateixa porta i ella s'ho emportava sense dir res.

Un dia la Carmeta de la taverna de la plaça la va trobar al cementiri plorant amb tanta pena que se la va emportar a casa seva. Allà la va ficar al cossi de la roba i amb, molta tendresa, li va assenyalar com rentar-se perquè segurament que encara no ho havia fet mai. Després de rentar-li el cap va sortir amb la cara somrient i, fins i tot, li va fer un petó al front. També li va fer entendre que tornés l'endemà que li donaria menjar. Això li va

canviar la vida i cada dia passava per la taverna i mentre la Carmeta despatxava els clients ella escombrava, rentava els plats, li estenia la roba i de mica en mica, es va anar sentint millor. La bona de la Carmeta li va aparellar una cambra fosca que servia per a la roba bruta perquè s'hi pogués quedar a dormir quan volgués.

Els homes que freqüentaven la taverna sovint li deien paraules obscenes que ningú sabia si les sentia i alguns se'n reien amb signes, però sabien molt bé que només ho podien fer a l'esquena de la Carmeta...

Amb la guerra del 36 a punt d'esclatar ja feia dies que a la taverna hi havia corredisses i reunions clandestines de nit. Això no va passar desapercebut per *la Muda* i ella, com que tenia la seva cambra molt a prop d'on es reunien els homes, alguna cosa va copsar. Una vegada en plena nit va sortir sigil·losa per la cort dels porcs fins al camí de la vora del riu seguint cap a Can Silvestre, una casa adossada a la muntanya vora el riu. Allà va picar a la porta però els pics que feia de primer no varen tenir resposta i al final algú va sortir a la finestra demanant *qui hi havia*.

En Jaume de Can Silvestre de seguida la va conèixer i va cridar a la Dolores, que estava donant el pit al més petit de la casa. La va fer entrar i aleshores li va donar un paper amb tot de noms apuntats. El primer de la llista era el d'ell. Confós li va preguntar que significava allò i ella, amb els seus signes, li va dir que marxés que l'endemà a la nit anirien a buscar-lo.

En Jaume i la Dolors, que tenien quatre fills, en aquell moment no sabien com agafar-se aquella sentència. Li varen donar les gràcies, un got de llet i ella se'n va anar d'amagatotis tal com havia arribat.

Li varen fer cas perquè sabien que la llista l'havia tret de la taverna i per això va preparar la roba, per anar-se'n a la

muntanya, concretament a la Baume dels quatre Camins. Però com que molta gent la coneixia la Dolores li va dir que marxés a França, que ella ja s'espavilaria amb els meus pares. Direm que has anat a buscar bestiar cap a Camprodon i que em vinguin al darrere. K D'acord, jo me'n vaig a França però abans et vindré a buscar, amor meu...

A punta de clar agafava la muntanya de Sta. Magdalena i aquell mateix matí ja tenia els pares de la Dolores que arribaven a Can Silvestre amb cara d'angoixa. *La Muda* ens ha vingut a casa amb un cistell de menjar pels conills i ens ho ha fet entendre. Potser no hi sent, però té una intuïció com ningú. Pobre *Muda*! Tan bona i tan incompresa...

No eren ni les tres de la matinada que uns homes armats picaven a Can Silvestre: Venim a buscar en Jaume, sabem que teniu diners amagats i els volem tots. On és en Jaume? A Camprodon a buscar bestiar, contesta la Dolores decidida...

Can Silvestre era una casa de pagès benestant de temps, amb molta terra, bosc, conreu i bestiar per treballar-la. Tenien jornalers i dos d'aquells homes hi havien treballat. La Dolores, mirant-se'ls a en Xicu i en Mistu, els etzibà: Eh!, que no us deureu el meu home.

Ja l'esperarem i, si no el trobem, et vindrem a buscar a tu. Però aquesta amenaça no va tenir resposta.

A mi, diu la Dolores. I la mainada? On voleu que els deixi? Voleu diners? Obriu aquest calaix i emporteu-vos-els tots i deixeu-me en pau.

Maleint-li els ossos i la casa que els va donar treball varen marxar amb tots els diners que varen trobar.

A la matinada en Jaume amb l'ajuda d'uns quants homes s'emportava a la família cap a la frontera, deixant el mosso, un home gran, que havia entrat a la casa quan en Jaume va néixer i que sempre s'havia cuidat del bestiar.

Va passar la guerra i els anys que varen venir no varen ser millors ni pitjors per a ella, que va morir el 1950 amb cinquanta-quatre anys. Ara reposa en un nínxol que li va comprar la Carmeta al costat de l'Àngel, al cel sia! Segurament mai no sabrem si els cossos s'han retrobat però les ànimes segur que sí.

JA NO T'ESTIMO (Gloria Gou Clavera)

La segona gran ensarronada que em va fer el pare quan era petit va ser la promesa que, quan sabés nedar molt i molt bé, aniríem fins a l'horitzó. Aquella ratlla tan ben traçada, com si fos feta amb una regla i un cartabó, se'ns dibuixava al nostre davant mentre ens banyàvem a la platja de l'Estartit. Encuriosit, volia saber què hi havia més enllà del desitjat confí.

Envejava les gavines que amb quatre aletejades solcaven el mar, festejant amb les onades i capbussant-se a l'aigua per cruspír-se algun peix despístat.

Em feien dentetes les barquetes dels pescadors que resseguien la línia que anhelava, com petites erugues surant sobre el mar profund i negre de la nit.

Vaig esforçar-me amb cos i ànima per arribar a ser un gran nedador. A l'hivern travessant piscines cobertes amunt i avall i a l'estiu barallant-me amb la cresta de les onades, fins a assolir una gran perícia i deixar de ser temorenc. Em vaig plantar davant el pare i, amb desafiament, li vaig dir:

— Ja hi podem anar. Ja estic preparat.

La rialla de mofa va retrunyir dins del meu cor.

En veure'm decebut i ratllant el plor em va explicar que l'horitzó pel qual delejava era inabastable i es va allunyant a mesura que t'hi apropes, com un ocell desconfiat. Amb un petó al front va acabar amb el meu somni i amb el meu delít.

La primera gran mentida va ser, com no podia ser d'altra manera i com a la majoria dels infants, l'enganyifa dels Reis Mags.

De fet el mar m'ha donat un altre gran disgust. Sempre he estat enamorat del mar. M'agrada assure'm damunt una roca d'algun penya-segat de la nostra Costa Brava i contemplar la ratlla perfectament traçada de l'horitzó. M'imagino infinitat

d'històries que deuen passar traspasant l'inabastable confí.

Somio anar en una barqueta creuant el Mediterrani, tan plàcid i tranquil, que murri només s'enutja en contades ocasions, embravint les onades com un tigre salvatge.

Aquesta nostra mar, cantada reiteradament per poetes i musicada en múltiples estrofes, com pot fer-se partícip de la gran barbàrie que passa dins seu.

Engoleix persones sense diferenciacions empassant-se indistintament homes, dones, nens, nenes i nadons. Víctimes de la crueltat de l'ésser humà, incapaç d'acabar amb aquest genocidi.

Els emigrants tenen la batalla perduda. És com la lluita entre en David i en Goliat. No saben que es fiquen a la gola del llop quan, enredats, puguen a les dèbils barcasses omplint fins a vessar les pasteres, no deixant lloc ni per les ànimes dels navegants.

Que poc s'assembla al ball de les onades de vingudes i anades, petonejant la sorra calenta i humida de l'estiu! Al màxim que aspiren és a derruir les muralles d'algun castell d'arena infantil... Que poc s'assembla al Mediterrani cantat per en Serrat, que parla d'amors de joventut, de jocs i de vi, com un paradís de vida!

Però llegint entre línies el poema d'en Joan Manuel ja s'intuïa la desgràcia quan parla del *sabor amarg del plor etern que han vessat cent pobles d'Algesires a Istanbul*.

No donem la culpa al mar, perquè això passa sota els nostres ulls i amb total i plena permissivitat de tots nosaltres, sense remoure'ns les consciències. Hem convertit el Mediterrani en un cementiri que ni tan sols té tombes, ni nínxols, ni columbaris, sinó que és una gran fossa comuna on paradoxalment la gent es deixa la vida intentant salvar-la.

Mediterrani, ja no ets la meva estimada mar.

LA RECERCA (Gemma Gregori)

Aquest matí he cercat el Sol. No li venia de gust començar el dia i en el seu lloc ha enrogit les muntanyes. La ginesta s'amagava enlluernada en el mateix moment que jo m'avançava cap a tu i et despertava. Mentrestant, el reflex roig travessava els vidres transparents i les muntanyes em miraven.

-Busca'l, busca'l -em murmuraven, com ofegades, a través dels vidres-

Vaig adonar-me del seu patiment i vaig sortir a buscar-lo. Vaig mirar sota les pedres, vora els sorrals, pels carrerons sense sortida... Mentre el buscava pel poble un dolç aroma de pa cruixent sortia de l'obrador i les xemeneies desprenien encara restes de la foguera de la nit. I jo el buscava per arreu però el Sol no hi era enlloc. Els seus rajos, però, il·luminaven les muntanyes que cada vegada em deien més fort:

-Busca'l, busca'l...

I vaig tornar a buscar, ara per la riera, sota cada còdol, sota cada gota. Però allà tampoc el vaig veure.

La ginesta ja es marcia i les muntanyes es cremaven. Havia de trobar-lo abans que tothom es despertés i s'adonés de què passava. Llavors se'm va ocórrer mirar per la platja. Potser s'havia amagat dins algun castell de sorra, o potser s'havia oblidat de despertar-se, o potser... Però allà tampoc hi era.

El mar estava ben roig. Era el reflex de les muntanyes que cridaven aterrides:

-Busca'!! Busca'!!

De sobte vaig tenir una idea. Emplaçada a la vora de la mar

em vaig ajupir i vaig aixecar el llençol d'aigua. Em va semblar veure quelcom amagat. Vaig estirar més amunt i finalment allà el vaig trobar, arraulit rere unes roques.

-Bon dia Sol. Què hi fas aquí amagat?

El Sol no em contestava. Vaig veure que una llàgrima li queia galta avall.

-No volia que em trobessis -em va dir somicant-. Per això m'he amagat sota el mar.

-I per què? -li vaig preguntar jo, que no entenia res de res.

-Quan anava a sortir t'he vist a través dels vidres. Estaves tan adormida que m'ha sabut greu despertar-te. T'he estat observant una estona: el teu rostre innocent, el teu cos replegat sota la manta, el teu cap enfonsat en la coixinera envoltada de colors suaus, els teus braços abraçant-lo a ell...

I es posà a plorar amb un sentiment com mai abans hagués vist a ningú. Vaig intentar tranquil·litzar-lo però el seu plor es va fer més intens. A la butxaca tenia un mocador i vaig estirar el braç per donar-li. Llavors, en agafar-lo, em va prendre suaument la mà i se la va acostar a la galta. Jo notava l'escalfor i em vaig quedar sense paraules.

-Cada dia esperava el moment de veure't per l'escletxa de la teva finestra. Quan sortia, el meu primer raig de sol sempre era el que entrava a la teva cambra i il·luminava els teus ulls. Tot seguit t'anaves despertant, sense presses, i marxaves a les fosques de l'habitació. La meva màxima il·lusió era veure't despertar cada dia. Fins que avui, després d'observar-te, has deixat la finestra oberta de bat a bat i quan em disposava a sortir ja no hi eres.

-M'he llevat abans. He començat les vacances avui i anava a preparar l'esmorzar pels dos.

Una llàgrima tornà a lliscar pel seu rostre incandescent.

-Sí... l'he vist avui. Quan has tornat he vist com l'abraçaves i li xiuxiuejaves a cau d'orella. I he vist com ell es girava i t'abraçava també, mig adormit. Llavors he fugit.

-Fugit? Per què?

-Perquè he comprès que mai podràs ser meva. Que tan sols m'hauré de conformar en despertar-te amb la meva llum als matins. Perquè en l'altre racó de llit sempre hi haurà algú altre...

-No és algú altre, Sol. És la persona a qui estimo.

-Jo també t'estimo.

-I jo també a tu, Sol. Sempre et deixaré que em desperti el teu primer raig. Això no canviarà mai. Jo et necessito, Sol.

El Sol es reconfortà amb aquestes paraules i deixà anar un dèbil somriure.

-Ara hauríem de marxar. No t'has adonat però n'està passant una de grossa!

-Què passa? -preguntà, intrigat.

-Que s'està fent de dia però tu no hi ets! Que s'estan encenent les muntanyes i es marceix la ginesta perquè està començant el dia sense tu!

El Sol s'adonà de la gravetat de la situació i em va estirar la mà perquè l'ajudés a sortir de sota el mar. Així ho vaig fer i quan va ser fora em va mirar fixament. Els nostres ulls es trobaren en un abisme infinit, un lloc on res tenia importància, un lloc màgic, irreal. El lloc d'on naixia la seva essència. Una sensació de vasta felicitat em recorregué la columna i s'esmunyí sota la

terra. En aquell instant vaig saber que sempre estaria unida a ell, al Gran Sol. Vaig percebre que una unça de mi havia passat directament a formar part d'aquella gran esfera energètica. I ell també ho va saber. Va conformar-se en posseir un minúscul bocí de la meva essència humana i quan ho va haver acceptat em va deixar la mà.

-Només una última cosa abans de marxar.

-En què més et puc ajudar, Sol?

-Et puc abraçar? -va preguntar tímidament-. No t'espantis, només una abraçada d'amic. Per acomiadar-nos.

I vaig fer una passa endavant per apropar-me a ell. Desprenia una calorosa energia.

-No et preocupis, no cremo si ho desitjo. Puc minvar la meva força per un instant.

Així el vaig abraçar. Va ser una abraçada intensa, amistosa, plena d'amor fraternal. No sé quant de temps durà la nostra abraçada. Per a mi va ser un instant etern, per a ell una ocasió efímera. Rodejada amb els seus poderosos rajos em sentia protegida i en calma. La seva escalfor minvada em donava un caliu especial.

Gairebé al mateix moment ens vam deixar anar i, mantenint encara aquesta sensació màgica, es va enlairar per començar la seva tasca diària. Mentre s'enfilava pel cel mirava cap amunt, com si hagués de guiar-se per un camí desconegut. En realitat sé que no volia mirar-me a mi de nou, perquè no li fos encara més difícil.

Poc a poc la muntanya va anar agafant el seu color verdós natural i la ginesta es va anar refent. Tot havia anat bé, ningú

s'havia adonat de res i el dia començava ara amb total tranquil·litat. De retorn cap casa vaig comprar una barra d'aquell pa cruixent i vaig observar com algunes xemeneies fumejaven de nou.

Tu m'esperaves amb el cafè a punt i unes torrades calentes. Però jo no tenia gana. Vaig prendre ràpidament el cafè sense assaborir-lo i vam tornar al llit. Mentre romania abraçada a tu un gran raig de sol entrà per la finestra, que mantenia encara els porticons oberts de bat a bat. Llavors vaig tancar els ulls, per notar de nou aquella escalfor coneguda a la meva pell i em vaig adormir al teu costat.

JOAN (Lu Masmijtjà)

Sona el timbre. En Joan es queda a la classe, assegut encara, mentre els seus companys, esperitats, s'aixequen arrossegant les cadires i entrebancant-se entre ells per ser el primer a trepitjar l'herba del pati. No correu! La veu de la mestra ressona entre les parets del recinte. Els crits es fan cada vegada més dèbils fins a desaparèixer.

—Que no surts?

Escolta la professora que li diu:

—Sí. Ara, ja surto. Ordeno la taula.

—D'acord, doncs. No badis que el temps d'esbarjo passa molt ràpidament.

La mestra està recolzada a l'ampit de la porta esperant i amb els dits de la mà els va movent ordenadament repicant la porta. En Joan quan acaba de col·locar bé els seus llibres fa veure que remena dins la motxilla i s'entreté buscant. Ja té l'entrepà a les mans, però no el treu. Sap que no es pot quedar a la classe. La mestra s'encarrega de tancar la porta amb clau un cop hagin sortit tots els alumnes i la tornarà a obrir quan el pati finalitzi.

—Joan, què et passa?

—No res, és que no trobo l'entrepà.

El cor se li comença a accelerar. Ja no pot buscar més excuses, ha de sortir al pati. Un cop amb l'entrepà a les mans camina lentament fins a la porta.

—Vas adormit avui, Joan!—contesta ella fent un bufet llarg i veient la lentitud del nen.

Finalment surt de la classe i camina pel passadís. Escolta el soroll de la clau quan gira el pom de la porta i tot seguit les passes accelerades i fortes de la mestra al seu darrere. Un cop arriba a la porta de sortida al pati ella desapareix per un altre llindar. Està sol a la sortida. Gira el cap primer cap a la dreta i

després cap a l'esquerre. Observa com els nens juguen: uns al sorral, uns altres a bales, altres a bàsquet i d'altres senzillament estan reunits xerrant. Veu els seus companys de classe i s'hi dirigeix però encara mirant a banda i banda i amb el cor esvalotat. De cop, un braç l'abraça fort.

– Ei Joan, col·lega! Sí que has tardat avui a sortir!

El nen que l'engrapa amb unes mans molt grosses és dos anys més gran que ell. En Joan intenta desfer-se'n però no pot. No té prou força.

– Ei, què passa? Que no som amics tu i jo?

Mentre li diu això l'obliga a caminar en la direcció que ell vol. En Joan es resisteix però no pot. Engabiats entre aquelles manasses es deixa guiar. Ja sap a on el portarà, com molts altres dies: a una punta del pati entre dues parets on ningú els veurà. Un cop arribats el deixa d'abraçar i l'empeny cap endavant. Li agafa l'entrepà i se'l comença a cruspir. Però no ho fa perquè tingui gana. A la tercera mossegada escup i llença el sandvitx a terra;

– Au va, menja ara! – li etziba a en Joan.

En Joan, tremolant, diu que no té gana.

– Menja! – i el fa ajupir – Que mengis he dit!

En Joan amb la mirada baixa agafa un tros d'entrepà brut de terra, en trenca un bocí amb les mans i se'l menja fent basques.

– Ara m'agrades Joan – diu el nen satisfet –. Ho veus que si et portes bé serem amics? Ja saps, això és un secret nostre. Si ho xerres a algú, ja saps què et passarà. I mentre somriu li acarona la cara i comença a córrer cap al seu grup d'amics. En Joan, encara quiet i amb la mirada baixa treu el pa i el pernil embrutit per la sorra i es cruspeix la resta. Amb la mà es frega la galta amb força, una vegada i una altra, per treure's l'olor d'aquella carícia verinosa. Quan s'atreveix a aixecar el cap amb tants nens al pati només en veu un: el de les mans grosses, envoltat del seu

estol d'amics. En canvi ell se sent sol. Passats uns minuts en Joan, ja més alleujat per aquell dia, procura convèncer-se a si mateix que l'angoixa ja ha passat, que demà serà un altre dia, però sap que d'autoengany. Enrabiad amb ell mateix per no poder parar l'abús llança les restes de l'entrepà a la paperera i li clava una puntada de peu. Tot seguit copsa un nen més petit que ell que duu una gorra vermella. Sol, en un racó de pati, menjant. I sense pensar-ho en Joan s'hi dirigeix i, mirant que ningú el descobreixi, li pren el sandvitx. El nen, sorprès, s'enfronta a en Joan per recuperar el seu esmorzar, però ni la seva alçada ni la seva força pot amb les d'en Joan; i espavordit marxa cap al seu grup de classe. Per un instant en Joan percep que és poderós, fort. Amb una mà li ha pres l'entrepà i amb l'altra ha foragitat la força del nen i ha estat molt fàcil. Però aquesta sensació de valentia li dura poc. En visualitzar la cara atemorida del marrec en Joan experimenta un sentiment de vergonya i alhora de covardia.

Acabades les classes d'aquell dia i un cop a casa en Joan deixa la maleta enmig del passadís i es queda paralytitzat davant del vidre del rebedor. S'emmiralla i veu el seu cos, petit i esquifit és el més baix dels companys de la seva classe. S'enfada amb ell mateix perquè no té prou força per vèncer al nen de les mans grosses; però encara que fos més alt i fort no ho seria mai tant com ell, per l'edat. Deprimid, se'n va a la seva habitació. Des de fa setmanes i va començar tot ha anat perdent dia a dia l'entusiasme per les coses. No té esma per res. Ja no juga a les bales amb els companys, que tant li agraden. A classe no para atenció a la mestra, la seva ment només hi cap un pensament: el seu acusador. Tot va començar quan l'aprofitat se'n burlava de l'alçada d'en Joan i ho feia davant dels seus amics, i reien. Però a mesura que passaven els dies la cosa va anar a pitjor. Va començar a utilitzar la força física per emportar-se'l a soles i allí,

amagats de la resta, poder humiliar-lo amb l'entrepà tant com desitjés i ja no ha parat. Si té sort, algun dia de la setmana se n'escapa i no li diu res. Però molts dies l'abusador ja el té vigilat per cometre el seu crim. Quantes vegades en Joan ha pensat de dir-ho al seu amic i company de classe? O a la seva mare? Moltes, però la vergonya i la por ha pogut més que ell i ha optat per callar i continuar essent sotmès a aquest patiment. Avui però, se sent especialment més abatut i covard: li ha fet el mateix a un altre nen més petit que ell. Se sent més brut que l'entrepà ple de terra. Les llàgrimes comencen a brollar dels seus ulls. Es tanca a la seva habitació i amb ràbia agafa el despertador i el rebota contra la paret. Ja no vol anar més al col·legi. S'estira al llit, amaga la cara amb les mans i contrau el cos, com una bola, i es queda així fins a una bona estona.

L'endemà torna a l'escola.

Quan escolta el timbre del pati el cos d'en Joan ja inicia una tremolor. Quan està davant de la porta, en comptes de sortir, es gira i se'n va cap a la biblioteca. Allà almenys estarà tranquil. Un cop dins agafa un llibre qualsevol i s'asseu. Fa veure que llegeix el llibre però quan el bibliotecari no el guaita en Joan, des de sota la taula, engruna l'esmorzar i se'l cruspeix sense ser vist. S'aixeca i observa a través de la finestra: albira tots els nens del pati. Inexplicablement, el primer nen que identifica és el seu abusador, envoltat sempre de la seva esquadra d'amics. La inquietud s'apodera d'ell i aparta la mirada cap a un altre cantó. I el segon nen que reconeix és el nen de la gorra vermella. En Joan no pot evitar sospirar i, amb força, decideix sortir al pati. Un cop fora va a pas lleuger a l'encontre del nen de la gorra vermella. Un cop s'hi apropa, veu que està acompanyat d'un altre, i els dos en la seva presència es posen a la defensiva.

—Tranquil, que no et vull fer res —diu en Joan. De la seva maleta en treu un paquet embolicat i li dona. Espero que algun

dia em puguis perdonar. T'he portat un esmorzar que desitjo que t'agradi. El nen, desconfiat, s'atansa i l'agafa. Sona el timbre i en Joan s'afanya a entrar dins l'escola deixant astorats i sorpresos als dos nens.

I així durant cada hora d'esbarjo en Joan es reclou a la biblioteca i fa la mateixa rutina. Agafa un llibre a l'atzar. El fulleja i d'amagat s'atipa del seu apreciat menjar. Un dia el seu amic li diu que per què ja no va a jugar amb ells, que si li passa res. En Joan li contesta que està enganxat a un llibre, que ja hi tornarà i que no li passa res. Per fora sembla sincer però per dins una tristor l'envaeix.

Un matí, abans d'entrar a classe, en Joan se'n va al lavabo. Allà dins una mà grossa l'atrapa i amb l'altra li obre la motxilla i li roba l'esmorzar. Una veu li xiuxiueja a l'orella:

—Nano, l'has cagat. Et pensaves que t'escaparies de mi? A mi ningú em pren el pèl! Ara ni l'esmorzar tastaràs! Cagat!

Un cop l'agressor marxa en Joan, desesperat, plora.

A la biblioteca, en la secció dels llibres per nens i nenes de 10 anys, en Joan es fixa amb el títol d'un llibre: *Les aventures d'en Joan*. Sent curiositat i el comença a llegir. Per primer cop, s'endinsa en un món fictici i es motiva. No pot parar de llegir. Li agrada el que es relata a la novel·la. El protagonista s'enfronta a diverses adversitats tot tenint les seves inseguretats i pors. I amb l'ajuda dels seus amics i utilitzant el cap en lloc de la força va superant els seus reptes. Això a en Joan li sedueix molt. Quan n'acaba de llegir un ja en té un altre a les seves mans. De mica en mica, s'involucra en aquest món imaginat de les novel·les i es sent més segur. Els llibres el transporten a altres mons que podrien ser perfectament realitats. En Joan a la biblioteca llegeix... i rumia... i rumia... Observa a través de la finestra. Ho té decidit.

L'endemà explica tot el que li passa al seu amic. Se sent

alleugerit. Amb fermesa però amb nervis aquell matí surt al pati i camina en una única direcció. Travessa l'estol d'amics, es planta davant del seu acusador i li llença l'esmorzar a terra i crida ben fort:

—Té, l'entrepà que em robes cada dia!

L'abusador ja no riu, ni tampoc els seus amics. Tots emmudeixen i es fa un silenci. S'apropa l'amic d'en Joan, tira el seu esmorzar allà a on hi ha l'altre i cridant diu:

—Si li robes l'esmorzar a en Joan a mi també me'l robes!

S'acosta un altre company de classe d'en Joan i repeteix el mateix. I així, ho van fent tots els nens i nenes de la seva classe. El nen de la gorra vermella també s'apropa i llença el seu entrepà amb la resta I aquest gest el repeteixen altres nens de diverses edats. En Joan, emocionat, ja no se sent sol. El nen de les mans grosses, astorat davant l'escena i amb una vintena d'esmorzars als seus peus abaixa el cap. Avergonyit, busca la complicitat dels seus amics però no li corresponen. Se sent sol. Ha perdut. I en Joan ha guanyat. Ha guanyat valentia, autoestima, companyonia, amics i una nova passió: llegir.

LA FARINERA I EL MOLINER (Àngel Moliner Solanes)

Tanco els ulls i m'angoixo recordant el tremolor de les parets de la fàbrica. Em marejo veient rodar de les politges i el sacseig del vaivé dels sedassos i em descompto comptant les estibes de saques de blat i farina que arribaven fins al sostre de la nau del magatzem.

Però quan sento la flaire de farina passant per davant d'una d'aquestes fleques que encara queden, de les que fan i couen el pa en els seus forns, se m'eixamplen els narius. Aquella olor em fa reviure, altra vegada el d'aquella farinera i el d'aquell moliner de nom i de fet que la portava i, amb ells, tot aquell món del qual aviat no en romandrà ni el record.

Veig encara el blanc edifici de la fàbrica i els nombrosos finestrals que l'envoltaven mirant el riu, guaitant la carretera de Santa Pau i el pont de Cal Russet. I amb ella el seu moliner, alt, fort i ben plantat. En el seu rostre la seva mirada de bondat. Sobre el seu cap la seva enfarinada boina. Sento encara la seva veu i escolto el seu parlar de vós.

Tot el seu cos emanava l'olor de farina. Segur que la seva carn, la sang de les seves venes, la seva suor i les seves llàgrimes eren enfarinades de tant i tant de temps de viure i treballar amb ella.

Ell aprengué l'ofici del seu pare, el qual essent un nen seguia a una colla d'homes que arreglaven les carreteres, portant-los-hi el càntir d'aigua fresca. Aquell nen, pobre i analfabet, es va fer un home per aquelles carreteres de Déu. Un home, llest i treballador que, establert a Lleida, amb els anys acabà essent el moliner de la més important farinera d'aquelles terres.

Dels set fills que tingué tan sols ell, el més petit, va seguir els seus passos aprenent l'ofici al seu costat. La guerra civil i els bombardejos de l'aviació alemanya sobre una ciutat que va ser front i frontera canviaren la vida d'aquella família i d'aquell noi.

Al costat del seu pare va veure impotent com el foc, produït per l'esclat de les bombes, s'escampava pels mateixos tubs de fusta que el blat i la farina, fent d'aquella fàbrica una gran foguera, un braser i un munt de runes.

Acabada la guerra, amb la mort del seu pare i la fàbrica cremada, el destí el va portar a una farinera de la nostra ciutat. L'amo de la qual buscava un moliner que li fes la farina, bona i blanca, com la que ell desitjava.

D'aquella feina per sortir del pas, allunyada dels seus i passatgera, en féu la seva vida. D'aquesta terra nostra la seva, d'aquesta ciutat nostra casa seva i de la fàbrica la seva farinera i el seu amor per tota la vida. Un amor al qual ni va trair, ni va deixar mai i al qual va estimar fins a la mort.

La sang que tant estimava amb els anys li va anar embossant les venes, fins a provocar-li, ja gran, la seva mort. A l'hort de casa seva, a l'ombra d'un presseguer mig bord. Mirant dolçament com menjaven o s'acobraven els conills dintre les gàbies. Sentint escatainar les gallines i com el seu gall cantava el migdia. Mentrestant, en el seu hort acabat de regar les mongeteres s'enlairaven ufanoses; les tomates, pengim-penjam de les tiges, envermellien; els cogombres s'engrossien; els carbassons dormien sota el sol del migdia i els enciams i escaroles s'estarrufaven, abeurades per l'aigua que els hi havia acabat de donar. Les patates ja s'havien collit, tan sols quedaven els solcs de la terra cavada i les mates resseques pel sòl.

La seva dona el cridava, una vegada i una altra, des de la terrassa:

- Noi, noi, puja que el dinar és a taula!

Ell, bocaterrosa sobre la terra estimada, la sentia plorant impotent en el seu silenci sense poder contestar-la.

El metge, envoltat pels veïns que acudiren al seu auxili, després d'atendre'l va fer un llarg sospir i digué:

- Aquest home està molt malament. Ha fet una embòlia.

Després de persignar-se amb el senyal de la creu es posà a resar un parenostre. De lluny se sentia la sirena de l'ambulància que s'anava acostant però ja era tard. La seva ànima ja havia emprès el camí del no retorn.

Amb la seva mort la farinera va quedar sola, desemparada. Sense aquell moliner que l'estimava i en prenia cura. Aquell home vingut de les terres de ponent, que parlava amb un estrany accent, que l'havia captivat des del primer moment fins a arribar a estimar-lo i a compartir amb ell la seva vida.

Aquell company que vetllava per ella, que si calia es llevava de nit per estar al seu costat quan el perill l'assetjava, quan el cabal del seu riu sortia de mare i ella, la pobra, angoixada i poruga, temia ofegar-se.

La seva mort fou un cop molt dur per ella. Tan gran fou la seva tristesa que va emmalaltir de melangia. Per acabar d'empitjorar el seu estat d'ànim els que després la portaren ja no eren com aquell moliner, que l'acaronava de bon matí per despertar-la, l'amanyagava durant la jornada de treball, li treia la pols per deixar-la neta i polida, li engreixava els seus braços i cames per tal que es trobés bé i anés més lleugera i li deia *que descansis i passis una bona nit* abans d'apagar els llums i tancar portes. I una vegada a fora encara pensava i es preocupava per ella. I ella, que ho sabia, se sentia segura. Sense l'amor d'aquell home la farinera començà a morir a poc a poc.

Ella havia donat els seus fruits als qui l'havien creada i als seus fills. Els néts ja no vivien d'ella. Ells tenien la seva pròpia vida. Per ells ella era una càrrega. S'havia fet vella i ja no rendia, ni podia competir amb les que havien anat sorgint al seu pas, joves, grans i modernes.

Res hi feren mentre ella fou valenta per posar-la al dia. La varen anar deixant sola i abandonada perquè anés morint de

mica en mica. Una vegada morta havia de servir per eixugar deutes amb la venda del seu solar.

Després de morta fou oferta a l'Ajuntament. Els seus tècnics, insensibles a la seva antiguitat i bellesa, digueren que no tenia cap valor com a patrimoni històric industrial de la ciutat. Tant que en tenia per a ell, el seu moliner, que en tingué cura i l'estimà tota la vida.

Fou desmuntada. Més ben dit, esquarterada entre tots per treure'n el màxim profit. Els seus trossos escampats i malvenuts arreu del món. Després van enrunar el seu cos, sense deixar-ne pedra sobre pedra, talment com si el seu record pogués provocar remordiment als seus descendents pel desinterès que havien mostrat per la fàbrica dels seus avis. Enterraren les restes de les seves despulles en el mateix lloc on havia nascut, viscut i mort.

Ara, només en resta el solar, ple de matolls i herbes, amb un filat metàl·lic que el tanca com si fos una cleda i un gran panell clavat al mig anunciant la construcció d'unes oficines de la Seguretat Social.

Van passant els anys. Res no s'hi ha fet, res no s'hi fa i molt em temo que en molts anys res s'hi farà. A prop del portal, per on en el seu temps havien entrat tants carros i camions carregats de blat i sortit carregats de farina, hi han crescut uns pollancre que es van fent alts i plens de vida cada primavera. No sé ben bé si per fer bandera del que havia estat el lloc, o per ser les creus del calvari que va sofrir abans de la seva mort.

Només el pont, la resclosa i el canal al costat del riu i sota un mur de basalt ple de figueres, no han canviat. L'aigua segueix baixant alegre per la resclosa i, reposada i tranquil·la, riu avall. Tan sols aquella part del corrent d'aigua que, tossut intenta entrar en el ventre de la farinera per fecundar-la i donar-li vida, com en un altre temps, queda mort davant la comporta tancada i

la runa que barra el pas dintre d'ella. Pont enllà queda el forat sense vida per on el canal desaguava.

Sort que no es varen veure morir ni l'un ni l'altra. Haurien sofert massa. Ells que s'estimaven tant... Un dia i un altre dia. Un mes darrere un altre. Un any, un altre any i un altre. Sense atur ni vacances. Tota la vida fins a la mort.

La farinera, el canal, el riu, el blat, la farina... la confiança dels amos, el tracte amb els obrers, els escrivents, els pagesos... Tot i tots foren la seva vida.

Quan hi passo veig que res no en queda d'ella, ni d'aquella gent, ni d'aquell temps. La soledat i buidor del lloc, em provoca una gran tristor recordant el seu passat. I no paro de pensar en aquell home moliner de nom i de fet, que era el meu pare, i en tot aquell món que ell tan estimava.

COINCIDÈNCIES (Lluís Planas Noell)

Tot va començar arran d'unes converses amb una amiga, la Carme. Una dona d'alta espiritualitat i de gran saviesa, que en una de les seves lapidàries frases em va deixar anar que les casualitats no existeixen i que molt a pesar nostre realment *són* i n'hauríem de dir *causalitats*.

Aquesta contundent i senzilla frase ràpidament em creà un conflicte. Si no existeixen les casualitats deuen ser *coincidències*. Així ho penso. Mà de diccionari em trobo que defineix coincidència com: *el fet de coincidir*. Aleshores amb el meu afany de trobar respostes vaig mirar enrere, o sigui buscar en la història els fets. I com més m'hi endinsava més esbalaït quedava amb tot el que anava trobant.

-Ens diu la llegenda que el fundador de la insigne ciutat de Roma fou Ròmul, juntament amb el seu germà Rem, el qual morí assassinat. El primer emperador d'aquest gran imperi es digué August. Doncs serà coincidència o una *causalitat* que l'últim emperador es digués Ròmul August.

-En el segle IV abans de Crist, Tamerlà fou el descendent del gran guerrer i conqueridor Genghis Khan. El 20 de juny de 1941 uns arqueòlegs russos van obrir la tomba d'aquest gran cabdill i...Sorpresa! Es varen trobar amb una inscripció que amenaçava a qui gosés obrir i trenqués el repòs del Tamerlà. Sofriria grans mals i una gran invasió. Dos dies més tard Adolf Hitler va començar la seva ofensiva en el front rus.

Coincidència o casualitat, aquí també podríem admetre que podria ser l'un o l'altre. O també una *causalitat*, com diria la meva amiga Carme. I parlant de Hitler com a personatge històric també té unes grans coincidències amb un altre dictador històric Napoleó.

-Napoleó assumeix el poder total l'any 1804, quan es fa coronar emperador de França. Mentre que Adolf Hitler ho fa l'any 1933, quan fou nomenat canceller d'Alemanya 129 anys després. Napoleó va entrar amb les seves hordes en la ciutat de Viena l'any 1809, després de derrotar les forces austríaques en la sagnant batalla de Wagram. Hitler i les tropes del III Reich entraven a la mateixa ciutat l'any 1938 a conseqüència de l'Ausschluss o annexió d'Àustria, 129 anys després. Napoleó inicia la invasió de Rússia l'any 1812 amb un contingent de 6000 homes. Hitler ho feia l'any 1941 en la denominada *Operació Barba-roja*, 129 anys després. I encara una altra coincidència: a causa de la immensitat del país, l'implacable i rigorós fred de l'hivern i potser també a les males decisions militars tots dos van abandonar Rússia completament derrotats.

Fins ara les coincidències són d'anys i fets entre dues persones. Però existeixen uns fets també entre dos personatges històrics, que molt bé ho han sabut aprofitar els Estats Units d'Amèrica. En la seva curta història han fet i donat una gran rellevància en els seus esdeveniments i molt sovint la resta de països en quedem meravellats.

Es tracta, doncs, dels presidents dels EUA: Abraham Lincoln i John Fitzgerald Kennedy. Vinculats en una sèrie d'esdeveniments que per la seva extensió i exactitud ens porten a una cadena de fatals coincidències.

-Abraham Lincoln fou elegit per primera vegada al congrés l'any 1846. Kennedy ho fou exactament 100 anys després, en 1946.

-Lincoln fou el 16è President dels Estats Units el 6 de novembre de 1860. Kennedy fou el 35è President el 8 de novembre de 1960, 100 anys després.

-Després de la seva mort tots dos foren succeïts per dos Presidents surenys de cognom Johnson: Andrew Johnson nascut el 1808 i Lindo Johnson nascut el 1908, 100 anys després.

-John Wilkes Booth –l’home que va matar Lincoln– va néixer l’any 1839. I Lee Harvey Oswald –l’assassí de Kennedy– nasqué el 1939, 100 anys després. Els dos eren surenys i ambdós van morir d’un tret abans d’arribar a judici.

-Booth va cometre el seu crim en un teatre i anà a refugiar-se en un magatzem. I Oswald va disparar des de la finestra d’un magatzem i es refugià en un teatre.

-Lincoln i Kennedy eren dos grans defensors dels drets civils i ambdós foren morts un divendres d’un tret al cap, estant al costat de les seves esposes.

-Lincoln fou assassinat en el teatre Ford, i Kennedy trobar la mort en un cotxe de la Ford amb motor company: un Lincoln.

-I per últim una altra coincidència: Lincoln tenia un secretari de cognom Kennedy que aquell dia aconsellà al President que no anés al teatre de Washington. Kennedy tenia també un secretari de cognom Lincoln que l’advertí fermament que aquell dia no hauria d’anar a Dallas.

Plutarc amb la seva obra més coneguda: *Vides Paral·leles* ja ens parla de coincidències i comparacions entre diferents personatges històrics, entre grecs i romans. Per exemple entre Alexandre Magne i Juli Cèsar. Però en aquest últim cas del què us vull parlar no és entre dos personatges, sinó d’una sola persona que enllaça el principi i el final d’una guerra amb la seva mort. Es tracta ni més ni menys que el dictador Francisco Franco.

La Guerra Civil espanyola esclata un 18 de juliol de l’any 1936 i acaba el dia 1 d’abril de l’any 1939, amb la famosa frase de *Espanyoles, la guerra ha terminado*. Tenim en compte que el dia 2 d’abril de 1939 comença la era Franco, una brutal

dictadura que va durar 40 anys. Doncs bé, hem de tenir en compte les xifres que ens dóna la història. La veritat és que amb una simple suma el resultat és acollonant. Si no fixeu-vos bé.

Si sumen la data de l'esclat de la guerra 18-7-36, amb la de la nova era Franco 2-4-39 ens dóna el resultat esfereïdor.

$$18 - 7 - 36$$

$$\underline{2 - 4 - 39}$$

$$20 - 11 - 75$$

Sumant els dies amb els dies, els mesos amb els mesos i els anys amb els anys dóna la data de la mort del dictador.

Hem de creure doncs que tots tenim un destí escrit. O tenia aquest home un fet diferencial que ell mateix es va predeterminar el seu futur i propi destí o és, senzillament, una simple coincidència. O és una *causalitat*, com afirma la meva amiga Carme. Això crec que mai ho sabrem.

CUINANT MOMENTS FELIÇOS (Jenni Rodà)

Per a la Sílvia i en Lluís

El seu pare, aquella tarda, li va demanar si li feia res tornar tota sola a casa quan sortís de l'escola. La va deixar escollir: si volia podia afegir-se al grup d'amics del carrer o bé podia trucar a la tieta perquè se l'endugués amb ella. La Valèria ho va tenir clar. La primera opció, la d'anar amb colla, era la que li venia més de gust. L'altra possibilitat no la detestava però aquella dona, tot i ser la germana de la seva mare i estimar-se-la, la treia una mica de polleguera. Perquè sempre se la mirava amb una certa cara de pena, com pensant *Ai, pobreta. És que no pot arribar a ser més desgraciada*. Li acariciava el serrell tan llis i recte i li col·locava cap a un costat del rostre de manera repetida fins que els cabells quedaven ben aixafats i gairebé immòbils. I la Valèria allò no ho suportava: ni les espurnes de compassió ni que li quedés al front, que trobava que era massa ample, al descobert.

Quan el seu pare li deia allò la noia ja sabia que era perquè la seva mare al matí havia d'anar a l'hospital i a la tarda no estaria bé. Recordava que temps enrere també el freqüentava sovint i, després gairebé de cop, va deixar de fer-ho. Llavors la dona va estar unes quantes setmanes —mesos fins i tot— molt contenta. Tenia ganes d'arreglar-se, de posar-se les sabates de taló —de només tres centímetres però que per a ella ja era fer festa grossa—, de pintar-se una mica sobretot la ratlla dels ulls i els llavis, i de posar-se un pèl de fixador als cabells, perquè deia que, tot i ser encara tan curts, ben clenxinats li donaven un aire elegant. També es delia per anar al parc, per saltar a corda i per pujar a un dels gronxadors quan quedava lliure. Per passejar per la vora del riu mentre anava tirant els trossos de pa sec que duia a dins d'una bossa immensa de cartó als ànecs i per continuar

escrivint el dietari que havia començat el primer any d'universitat.

I sobretot havia tornat a recuperar les ganes de posar-se a la cuina. Estar-se entre els fogons, controlar el forn, treure les eines dels calaixos on descansaven, aprofitar les sobres de la nevera i omplir el rebost de colors, gustos i textures. Quina delícia tot el que sortia de les seves mans. La Valèria esperava l'hora de berenar amb candeletes perquè sabia que la seva mare sempre li portava una cosa amorosa, que és com ella mateixa ho havia batejat. L'entrepà de pa de cereals ben sucats amb tomata i farcit de formatge o pernil. Les galetes de llimona amb encenalls de coco i les d'ametlles i avellanes. Les broquetes de fruita variada, on cada tros estava rigorosament ben col·locat al darrere de l'altre. I el pastís de tres xocolates, que era el seu preferit.

Llàstima que feia poc, potser havia estat qüestió de dues o tres setmanes, la seva mare havia tornat a recaure i havia hagut de començar de nou tot el periple. La dona més que cansada estava exhausta, i malgrat que feia veritables esforços per mostrar-se contenta, les ulleres fosques que se li dibuixaven a la pell i aquella mirada tan apagada que oferien els seus ulls eren difícils de dissimular.

—Ja has menjat?

Era la pregunta que la mare de la Valèria feia tot sovint a la seva filla. I quan ella li responia amb un sí inevitablement venia el seu altre maldecap.

—Però era bo?

La dona, acostumada com estava a preparar-li el menjar amb tanta cura i devoció perquè creia en l'amor a través dels aliments, temia per si els altres —el seu marit, o la seva germana, o la seva pròpia mare o fins i tot la mateixa Valèria— no estaven a l'altura. Si pogués estar-se dreta encara que fos per poca estona se n'aniria cap a la cuina, s'arremangaria les

mànigues i començaria a deixar volar la imaginació amb la complicitat de les seves mans. Estava segura que d'allà en sortirien veritables delícies. Però no podia ser. Se sentia les cames dèbils, com si no tinguessin prou força per aguantar-li aquell cos que cada vegada era més magre. També notava com li voltava el cap i com li pujaven una mena de basques per la boca. Així que abans de caure i de fer-se més mal del que ja tenia a sobre es resignava a quedar-se asseguda a la butaca inclinable del menjador.

Aquella tarda, quan la Valèria va sortir de l'escola, se'n va anar de seguida amb els seus tres veïns per fer el camí de tornada a casa conjuntament. Era més divertit tenir companyia a pesar que el trajecte no fos gaire llarg, perquè l'un o l'altre sempre tenia alguna cosa a dir. Aquell dia en concret es van fixar en els núvols que caminaven, a molta distància, amb ells.

Tothom va començar a dir la seva. Un sol gros amb uns rajos ben llargs. Una mitja lluna. Un arbre amb un tronc ben ample i amb una capçada frondosa. Dos ocells. La silueta d'un gat. La cara d'un dinosaure. Una mena de margarida. Una cadira. Un ninot de neu.

La Valèria en canvi, tot i observar els mateixos núvols que els seus amics, hi veia coses molt diferents. Un pa de quilo amb molta crosta i ben cuit envoltat de barres de pa primes i quilomètriques. La meitat d'una síndria. Una rajola de xocolata negra coronada amb una munió de fruita seca. Uns quants plàtans. Una cistella ple de tomàquets. Una magdalena enorme. Un coco partit per la meitat. El setrill de l'oli i el pot de la sal. Una muntanya de merenga.

Quan la nena va obrir la porta amb la clau que el seu pare li havia deixat a dins de la motxilla va sentir unes veus que venien del menjador. Sortien del televisor, que estava engegat tot i que ningú se'l mirava. La mare de la Valèria seguia a la butaca, ben

adormida, desvinculada del món. D'aquella manera, amb els ulls tancats, amb la respiració compassada i amb un posat relaxat semblava la mateixa de sempre. Aquell era el dolç son de la lluitadora.

La Valèria va estar a punt de fer-li un petó però el final es va contenir i la va deixar fer. Sabia que la dona es mereixia aquella petita treva, perquè tanta batalla l'extenuava. Va aprofitar per anar-se'n a la cuina perquè els núvols aquella tarda li havien fet venir gana. Va començar a moure's mecànicament, com si algú l'hagués programat per a totes les accions que havia de portar a terme. No hi havia dubtes, l'execució era acurada i perfecta. Agafar, trencar, abocar, batre i enfornar. Al cap de poc menys d'una hora a sobre del marbre, encara ben calent, hi descansava un pastís flonjo i olorós.

—Mama, aquesta tarda el berenar te l'he preparat jo.

Malgrat que la Valèria sabia que la seva mare no era gaire de vida, i menys en aquelles circumstàncies, el somriure que la dona li va dedicar net i sincer li va deixar clar que es delia per tastar-ne un tall.

—M'encanta que cuinis per a mi, bonica. A veure si encara m'hi acabaré acostumant.

—Si et puc veure aquesta cara de felicitat cada dia hi firmo ara mateix.

Quan la dona es va posar el tros de dolçor a la boca i el va començar a mastegar va tenir la certesa que era el millor pastís que havia menjat en tota la seva vida. I volia poder-ne assaborir molts i molts més.

QUIN GAT ! (Àngel Rodríguez Vilagran)

“No existeixen gats vulgars” (Colette, escriptora francesa)

Meu, meu ...marrameu !!!

En Mau passeja pel carrer Major d'Olot, a l'alçada de la plaça del Conill. Quan fosqueja es deixa notar. A la taverna de l'Amadeu se l'han tret a puntades. N'estan farts que els hi munti un espectacle de miols quan més gent hi ha. No hi ha manera que entri en raó. No és a l'única taverna que es posa a miolar. I ho fa cada dia. El dia menys pensat li llençaran un roc al cap que se'n penedirà. El treuen per tot allà a on va, ja el coneixen. A la fleca de Cala Tura ja no li donen cap rosegó. Al principi a les dependents els feia gràcia, però quan un dia amb la mirada va exigir que volia un croissant de xocolata li van prohibir l'entrada! Qui ho ha vist, un croissant!!!! *Fuig, fuig !!!!* li diuen. I si no marxa a la primera, l'amenacen amb l'escombra. La seva golafreteria el delata.

En Mau havia estat sempre educat. El seu impecable *vestit* de pell negra, que no se'l treu ni per dormir, l'havia convertit en un personatge elegant. Cara rodoneta, ulls verds brillants, orelles punxegudes ... De fàcil somriure i presumit en caminar. La majoria de les *gates* d'Olot se l'havien rifat, però ell va preferir la Lina. Feia molt de temps que mantenien una relació estable. L'instint *animal* i apassionat els unia. Tota aquella elegància felina se'n va anar en norris quan la fàbrica Vaisolda va tancar.

Treballar a la Vaisolda havia estat el somni de qualsevol olotí. Situada a l'avinguda dels Reis Catòlics, va ser inaugurada el 14 de febrer de 1963 amb tota mena de festejos: parlaments, piscolabis i l'actuació del cantant de moda d'aleshores, en Josep Guardiola. L'artista va oferir un petit recital on no va faltar ni *El vell carrer de l'aimada* ni la popular *Dieciséis toneladas*. El

públic va agrair que interpretés *Algo Prodigioso*, la peça que va representar RTVE al Festival d'Eurovisió d'aquell mateix any. En els parlaments, a part d'en Marià Vaisolda –el propietari fundador-, hi intervingueren l'alcalde, en Camil Montsalvatge, i el mateix governador Civil de Girona, en Victor del Sol. La Vaisolda va arribar a donar feina en els seus millors temps fins a 200 treballadors. Es van destacar per fabricar en exclusiva la coneguda marca *Le Canard* que porta en tots els seus productes la figura d'un petit ànec. Els jerseis tipus *polos* de *cotó de piqué* són encara avui els que gaudeixen de millor prestigi. No tothom pot lluir un polo *Le Canard*. Però també van confeccionar pantalons, cinturons, mitjons... Això sí, sempre cosits amb el logotip de l'ànec. Una dita molt coneguda a Olot va ser la de *A Olot, qui no ha treballat a la Vaisolda, no ha treballat enlloc*.

El fill de Marià Vaisolda va continuar el negoci però el setembre de 2015 va tancar. Fou venuda al conegut dissenyador Basili d'Armand que passà a fabricar tots els productes a Sabadell. De fet, ja en les darreres vint dècades, la producció havia anat minvant i dels 200 treballadors s'havia passat a poc més de la trentena. Molta elaboració procedia del Marroc i de la Xina. En els annals queda el record de la visita del tennista barceloní Andreu Costa que va guanyar el Torneig de Roland Garros el 1972 amb un polo *Le Canard*. Pocs dies després d'aixecar el trofeu va visitar la fàbrica i va oferir una conferència al Casino Olotí. Des d'aleshores, aquesta marca ha estat molt apreciada entre els tennistes.

En Mau es passava a la Vaisolda com a mínim vuit hores. Marxava de bon matí i pujava directament a les golfes. Allà hi havia el magatzem. Hi treballaven tres persones que s'encarregaven d'ordenar per talles i colors els polos. La relació d'en Mau amb ells era correctíssima. Tothom l'apreciava. De tant en tant sortia a estirar les cames i després tornava un cop

més a la *feina*. Bé, més que a la feina, el que feia era dropejar. El cap de personal també li tenia estima. Cap al migdia tenia el costum d'entrar al magatzem per controlar els detalls de les comandes i el volum d'existències. Tant punt el veia, anava a saludar en Mau que rebia com a premi una carícia a l'esquena. El que més li agradava però, eren les galetes que la Clara li portava de tant en tant a l'hora d'esmorzar. Les agraiïa. Alguna mala llengua feia córrer per la fàbrica que d'ençà que havia quedat vídua necessitava una mica de companyia i volia entabanar-lo. Un dia, diuen, se'l va emportar a casa seva, però es veu que en Mau hi va estar només un parell d'hores. El primer torn a la Vaisolda acabava a les tres de la tarda. En Mau, content, marxava cap a casa. Aquesta era la rutina a la fàbrica durant els deu anys que hi va estar.

Els primers rumors del tancament de la Vaisolda es van deixar sentir a la tribuna del camp de l'Olot el diumenge 6 de setembre del 2015, en el partit que l'equip local va disputar contra el Lleida Esportiu. En Mau tenia per costum acostar-se a l'Estadi Municipal els dies de partit. Més d'un el convidava a blat de moro o a lllaminadures. Solia col·locar-se a les primeres files de tribuna. Sempre havia tingut un comportament exemplar. Mai havia envaït el terreny de joc. Aquell dia però, va notar certes cares de preocupació entre els aficionats que tenia al voltant. Tot eren xiuxiueigs. Darrere seu, notant de prop els seus peus, s'hi asseia l'Ester, sòcia de la Unió Esportiva des de la infantesa i durant més de quinze anys treballadora de la Visolda en la secció de vendes. Li acaricià l'esquena suaument tot dient-li tremolosament: *Mau, crec que t'hauràs de buscar un altre lloc aviat ....* No va poder acabar la frase. Uns plors amagats per les mans l'envaïren. Només el gol del jugador local Uri Santos va despertar somriures a la graderia. Va ser una tarda trista. Tampoc el resultat final va ajudar: 1-1.

Un divendres de finals de setembre el fil musical de la Vaisolda semblava presagiar la tragèdia. Només ofería peces lentes de James Last i de Fausto Papetti. Semblava que la Roser, l'encarregada del contingut, volgués posar a punt els treballadors. Cap a les 10 del matí, el fil musical anunciava aquest sobri missatge: *Senyores i senyors, treballadors i treballadores, tot seguit el nostre cap de personal, visitarà els diferents departaments per anunciar-vos una notícia del vostre interès.* Al cap d'una hora pujà a les golfes i anuncià el que tothom es temia. La fàbrica tèxtil emblemàtica d'Olot passava a altres mans. Dilluns ja no es tornava a la feina. L'ànec volava al Vallès Occidental i deixava la Garrotxa. Plors, tristesa ... En Mau fou salvat a temps. Tenia la intenció de saltar per la finestra.

Des d'aleshores, en Mau va caure en una profunda depressió. No sap què fer durant el dia. Qui li permetria dropejar a la seva edat? A on el voldrien? Es passa bona part del matí dormint. A la tarda busca menjar i coses velles pels contenidors. Entra a les botigues a pidolar i a les poques tavernes que encara li permeten l'entrada. Sempre demana ser ruixat de vi a canvi d'uns miols.

Avui, després d'estar una bona estona reflexionant a la plaça del Conill, decideix que ha de fer un tomb a la seva vida. La Lina no li permetrà més anys així. Sap que ella l'ajudarà. De tort i al final de quatre grapes pot arribar a casa seva, al carrer Clivillers, i d'un salt tocar el timbre. La Carolina –Lina per als amics- obre la porta:

- Maurici, un altre cop gat?
- Gat. Totalment gat.

NO T'HAS PORTAT BÉ (Gemma Ros)

La Núria mirava cap al no-res mentre esperava pacient que el món esclatés d'un moment a l'altre. No sabia si tenia res millor a fer, no sentia, no pensava, estava absolutament bloquejada, la vida l'havia acabat col·lapsant i no es veia amb forces ni tan sols de preguntar-se'n els motius. Restava quieta i en silenci, la mirada perduda i les emocions aplacades. Només el cos reflectia expectació, com si una part ben amagada en el fons del seu ésser esperés algun succés que la fes reaccionar.

Una música estrident la va treure amb brusquedat d'aquell somnambulisme. Era el to de trucada d'un mòbil però no podia ser el seu. Ella feia temps que no en tenia, des del dia que en Sebas li va trencar per deixar-la incomunicada. En Sebas, el seu gran amor, aquell amb qui havia viscut el millor i el pitjor de la seva puta vida, aquella vida que ja no li importava des de feia mesos, d'ençà que els cops l'havien obligat a deixar de sentir-se persona. Cops de menyspreu, d'insults, d'odi i de ràbia, cops de vergonya expressada també a través de la violència física.

Ella havia rebut poc amor durant una infància plena de responsabilitats que no li pertocaven. Era una nena exemplar perquè així havia de ser –una nena bona, educada, obedient i responsable– si volia aconseguir una mica d'allò que semblava estimació. Quan es va fer gran va seguir buscant aquest amor al preu que fos, i després de diverses relacions tortuoses es va encegar amb en Sebas, aquell noi que la conquistava i feia que se sentís la dona més estimada i desitjada del planeta. S'hi va lliurar en cos i ànima, malgrat els moments en què a en Sebas li agafava el rampell per alguna cosa que ella no havia fet bé. Ja hi estava acostumada, només havia de portar-se bé perquè ell deixés d'estar enfadat i la tornés a estimar amb passió.

El mòbil sonava i la Núria va girar el cap amb més inèrcia que curiositat. La música es va aturar un moment, com si la mirada de la noia l'hagués fet callar, per tornar a començar amb el seu reclam insistent una altra vegada. Finalment el seu cos obeí el cervell que li deia a crits que s'alcés de la cadira i, gairebé arrossegant els peus, es dirigí d'esma en direcció al so que l'havia tret del seu paradís d'inexistència temporal.

Les passes eren curtes. No hi havia gens de pressa, ara ja res no importava. Les imatges del record començaven a presentar-se en el seu pensament de manera insolent, a cops, igual com feia en Sebas. *No t'has portat bé, no t'has portat bé, es pot saber què collons has fet?* La Núria es va aturar en sec davant el mòbil que també la insultava mostrant el nom de la maleïda Marta a la pantalla. Tota la culpa era d'aquella intrusa que li havia robat l'únic sentit de la seva vida, o potser la culpa només era seva per haver-se portat malament tantes vegades, per això en Sebas se n'havia cansat. Ja li ho deia, que era una estúpida que no servia per a res. I ella estava disposada a aguantar vexacions, insults, menyspreu, odi, cops... Tot el que calgués a canvi del seu amor. Però que ell no l'estimés i se n'anés d'amagat amb una altra dona... això era pitjor que la mort, no podia suportar que no la volgués.

Amb fredor contestà al telèfon tot etzibant a la tal Marta un *Hola puta. El meu home està estimant-me eternament. Ja pots buscar-te'n un altre.* Va deixar caure l'aparell a terra sense prendre's la molèstia de penjar la trucada i contemplà una vegada més el cos despullat d'en Sebas, aquells braços forts, el ventre pla, el sexe que ja no la tornaria a penetrar, el rostre de faccions marcades i mandíbula quadrada que tanta seguretat i força li havia transmès abans de fer-li por, aquells ulls tancats que permetien a la noia observar-lo tranquil·lament sense que ell li digués *Què mires, pàmfila?*

Ja no li ho diria mai més, ni això ni res, i de sobte la Núria s'adonà que en Sebas no hi era, que havia perdut l'única persona per a qui ella es desvivia. Però es quedaven en canvi el menyspreu i la culpa en la seva consciència, com un fantasma que la continuaria castigant fins a l'últim dia de la seva desgraciada vida. Ara ja no podia demanar-li perdó mentre rebia el seu càstig, ja no hi havia més oportunitats per guanyar-se el seu amor. Ara la seva existència deixava de tenir sentit. *No t'has portat bé, Núria, no t'has portat bé.*

Enmig de llàgrimes i sanglots va arrossegar el cos d'en Sebas fins a la cuina i tancà la porta. De manera pausada, talment com si es tractés d'un ritual, la Núria obria un per un els fogons i tot seguit s'estirava al costat del seu home. Aquell que li havia fet sentir el cel i l'infern, que l'havia fet embogir fins al punt de necessitar el seu amor com l'aire que es respira, un aire que en aquella estança s'anava omplint de gas.

Quan van trobar la parella deien que la noia somreia. La Núria havia mort, abraçada al seu amant, mentre sentia com a poc a poc retornava a la vida.

LA LLUM DE LA LLUNA (Pilar Riera)

Ja fa molt de temps que en Rashid espera una oportunitat per fugir de la misèria en què es troba immers i ara sembla que la té a l'abast de la mà. Ha aconseguit, amb no poc esforç, arraconar prou diners per pujar a una pastera i escapar-se cap a Espanya on està segur que li espera una vida millor.

Arriba el gran moment. És de nit. La llum de la lluna deixa una estela platejada damunt la negror del mar. Tres homes esperen a la platja. Comença a arribar altra gent que no coneix. Homes, dones i nens sorgeixen de l'ombra com fantasmes errants. El soroll d'un motor el fa girar. És l'embarcació que el portarà al somniat Paradís, una nau petita, fràgil. Massa gent per tan poc espai. En Rashid dubte que aquella closca de nou aconsegueixi ni tan sols sortir de la platja però, a poc a poc, s'endinsa a l'aigua. Comença a navegar camí a una nova vida.

La força de les onades sacseja la dèbil embarcació i la desvia del rumb prefixat. L'aigua amara sobretot als que estan asseguts a les vores. En Rashid té la mirada fixa endavant, on se suposa que tindrà un futur millor. No ha dit a ningú que marxava. Només s'ha acomiadat de la seva mare enterrada en el cementiri del poble des de fa dos anys. Del pare fa dies que no en sap res, com tantes altres vegades. De ben segur que deu estar borratxo en algun bordell, sense recordar ni tan sols qui és.

Es comença a marejar amb el balanceig de la pastera i sent la mullena per tot el cos. La nit és freda, però res no importa. Valdrà la pena patir unes hores si al final arriba la desitjada llibertat.

La pastera segueix navegant per la immensitat del mar. Sembla que d'un moment a l'altre les onades l'hagin d'engolir. Alguns dels que van dins comencen a defallir, però ningú no diu res, ni tan sols es miren. Cadascú ha de resistir com pugui.

En Rashid comença a perdre l'esperança de trepitjar de nou la terra. Tanca el ulls i es submergeix en els seus somnis amagats. En té un que no ha explicat mai a ningú: li agradaria veure la seva fotografia en un diari. Per què? No ho sap. Senzillament li faria il·lusió veure's en una portada i que tothom l'admirés, igual que ell admira als seus ídols futbolistes. Li hauria agradat tant ser futbolista!

Està marejat, té gana. Pensar en el menjar encara el mareja més. Li sembla veure les llums de la costa però no n'està segur. Ha de tenir els ulls mig tancats perquè l'aigua de les onades, cada vegada més enfurismades, els esquitxa i li fan mal. Tremola de fred, de nervis, de por.

Per fi la llum de la lluna il·lumina la silueta retallada de la costa. En Rashid tremola, està marejat, té ganes de vomitar, però no té res a l'estómac. Des d'ahir al matí no ha menjat res. Té la sensació que la terra s'allunya, que no arribaran però finalment la pastera queda encallada prop de la platja. Extenuat, es deixa caure a la sorra.

Uns minuts per agafar forces, s'aixeca i comença a córrer. No es pot quedar allà. Els han avisat que la Guàrdia Civil està a l'aguait i si el detenen possiblement el retornaran al seu país.

Fa dos dies que ha arribat. No té diners, té gana i encara porta la mateixa roba amb la que va arribar. Per sort ha trobat una fàbrica abandonada i s'hi queda a passar la nit. D'altres immigrants, molts marroquins com ell, també hi vénen a refugiar-se. Al principi no es diuen res, però al cap d'una estona, tímidament, comencen a parlar. Ben aviat marxaran cap als camps de Múrcia on els han assegurat que hi trobaran feina de sobres. Decideix anar amb ells. Sembla que la sort comença a canviar. Aquesta nit dorm tranquil.

Ja fa tres mesos que treballa. S'aixeca a les cinc del matí per començar la feina a les sis. A les dues té mitja hora justa per

dinar i acaba a les vuit del vespre. No té pis, ni gran ni petit. Viu amb els altres marroquins —amb ell deu— en una barraca de sis metres quadrats sense finestres, amb una porta que no tanca bé, sense aigua corrent i sense llum. Ni tan sols entra la llum de la lluna. Tots amuntegats juntament amb quatre estris rovellats, amb molta brutícia i amb unes quantes rates, escarabats i vés a saber a quants animalons més. Dorm damunt un matalàs esparracat i brut i amb una manta esfilagarsada. I amb el sou que cobra un cop ha pagat el menjar, el transport i el lloguer de la barraca, no li queda gaire res, encara que suficient per estalviar una miqueta. No és el que es pensava, però ja arribaran èpoques millors. Encara no ha perdut l'esperança.

Avui és un dia feliç. Per fi ha aconseguit veure realitzat un dels seus desitjos. Segurament una criaturada. Ja té disset anys: s'ha comprat una pilota de futbol, de les autèntiques. Camina de pressa. Té ganes d'arribar a la barraca per ensenyar-la als seus companys. A partir d'ara tot anirà millor. N'està segur.

L'endemà totes les portades dels diaris porten la mateixa fotografia: la d'un noi mort en un carrer fosc i estret. La llum de la lluna il·lumina el seu cos enmig d'un bassal de sang. Al costat, una pilota de futbol aixafada. S'ha complert un altre dels somnis d'en Rashid però, malauradament, d'aquest ja no en gaudirà.

cosa estranya en ell, ja que sempre s'ha relacionat bé amb els seus alumnes.

-PROU: SILENCI!!!!!!!

Com que el xivarri de l'aula continua al final el mestre pica de mans i crida:

-PROU: SILENCI D'UNA VEGADA!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

La classe de mica en mica es calma i el mestre per fi pot continuar.

-Com he començat a dir fa una bona estona, els plantejaré un problema.....

L'aula torna a fer xivarri, però ell s'imposa.

-Acosteu-vos a la taula a on he posat molts estris diversos i observeu-los.

Els alumnes s'acosten, observen els estris que hi ha a sobre la taula i el mestre continua:

-Entre tots aquests estris de totes les mides, colors, tipus, uns de moderns, altres d'antics, etc. hi ha l'estri sobre el qual faig aquesta pregunta: *Quin estri (en un principi molt senzill), molt necessari per comunicar-nos, ens ha acompanyat des de fa molt temps, ens continua acompanyant i ho farà durant molt de temps mes?* Ja poden tornar als seus llocs i poden escriure les respostes a la pissarra electrònica. Si volen comentar les respostes entre vostès, sense fer xivarri, ho poden fer.

Tots els alumnes tornen als seus llocs, es posen a teclejar les respostes a la pissarra i comentant-ho tot però només murmurant.

Els alumnes van teclejant les respostes a la pissarra electrònica i mentrestant el mestre busca a dins del portàtil tot el que ha preparat per fer la classe. El temps va passant, però de cop la pissarra es bloqueja i tots exclamen:

-Ei, que això s'ha parat...

-Punyetes, jo encara no he posat la meva resposta...

-Tranquils, una mica de silenci, deixin parlar! Gràcies pel silenci, continuarem. Per respondre, acosteu-vos a la taula on hi ha tota mena d'estris. Agafin el que per vostès és la resposta i esperin que els doni el torn per respondre. Vostè mateix, quina és la seva resposta?

L'alumne agafa un estri de sobre de la taula i diu:

-Una branca.

-Gairebé!

L'alumne deixa la branca a sobre de la taula i un altre alumne agafa un altre estri. Així, de mica en mica, tots els alumnes escullen un estri i el mestre va donant la resposta.

-Carbó.

-Molt brut!!!

-Llapis USB.

-Massa modern!

-Pintura.

-No, el que demano no té límits.

-Pinzell.

-Si no el mulles amb pintura, no fa res.

-Bolígraf.

-Gairebé, però l'estri que us demano funciona cap avall.

I de cop, uns quants criden:

-Ja ho tinc!!!

-El llapis!!!

-El llapis!!!!

L'aula comença a fer xivarri i el mestre ha de tornar a posar pau:

-PROU: SILENCI!!!!!!!!

Tots es calmen i ...

-Sí: EL LLAPIS. Un estri molt senzill, però que ja fa molt temps que està entre nosaltres.

Tots tornen a rondinar.

- És net, no embruta com el carbó.
- Molt bé. Vostè?
- Escriu en totes direccions.
- Perfecte. Vostè?
- Es pot esborrar.

Davant d'aquesta resposta, el mestre talla el torn per comentar:

- Per esborrar primer has d'escriure. Un consell: Quan vulguin esborrar el traç d'un llapis, facin-ho amb una goma que esborri correctament. Si no només aconseguiran embrutar la superfície on estiguin fent servir el llapis. Continuïn. Vostè?

- Té diferents graduacions.
- Sí. Vostè?
- El pots portar a sobre.
- Sí senyor! I no corres el risc que la tinta vessi, com a vegades passa amb el bolígraf. Vostè?
- No es congela.
- Ha provat d'escriure sota zero?
- Sí mestre. I ha escrit!
- Sí senyor! Vostè?
- Pot escriure de molts colors.
- Molt bé!

El mestre para el torn de respostes i diu:

-Entre els milions d'estris que ha inventat l'home al llarg de la història per què he escollit el llapis i no un altre estri?

Tota l'aula respon amb exclamacions diverses i quan es calmen els diu:

-La resposta és senzilla i complicada alhora... Per fer aquesta classe de Tecnologia de la Informació, vaig pensar que havia de tractar sobre un estri que es fes servir des de l'antiguitat, es fes servir en l'època actual i que segur que es farà servir més endavant... Quelcom que s'hagi fet servir al llarg de la història de la humanitat per donar informació a la resta del món. Després

de pensar-hi molt em va venir la idea del llapis amb el qual estava escrivint el text de tot el que els he explicat en aquesta xerrada. I entre el que he explicat i el que vostès han comentat, ara sabem moltes coses més del llapis.

El mestre fa una petita pausa, s'asseu a la seva cadira, beu una mica d'aigua, prepara i carrega els vídeos i després continua:

-Posaré uns vídeos que descriuen més bé tot el que he explicat. Demanaria a tota la gent que omple l'aula i a tots els que estan al passadís que vagin a les seves aules, des d'on també podran veure més còmodament els vídeos. Quan estiguin tots al seu lloc apagaré les llums d'aquí i les de totes les aules, posaré els vídeos i començaré la sessió.

Llavors tota la gent va començar a ovacionar a Ramón Gallo Badía, EL MESTRE.

Acte de presentació dels Premis Colada de Lletres

Acte de Reconeixement en Pro de la Cultura

Índex

Pròleg de Pep Berga	3
Pròleg Maribel Torras	5
Presentació de l'Associació Garrotxa Cultural	6

Narrativa curta

El cirerer del Iaio (Virginia Carbonell)	8
Incomprensió (Joaquim Bohigas)	13
Fotografies, records inesborrables (Pau Elies)	17
Canvi de rumb (Xavier Falguera Fortet)	24
La Muda (Ma Rosa Fluvià Aiguabella)	27
Ja no t'estimo (Gloria Gou Clavera)	32
La recerca (Gemma Gregori)	34
Joan (Lu Masmitjà)	39
La farinera i el moliner (Àngel Moliner Solanes)	45
Coincidències (Lluís Planas Noell)	50
Cuinant moments feliços (Jenni Rodà)	54

Quin gat ! (Àngel Rodríguez Vilagran)	58
No t'has portat bé (Gemma Ros)	62
La llum de la lluna (Pilar Riera)	65
L'estri (Josep Rua Borràs)	68
Acte de presentació dels Premis Colada de Lletres i de Reconeixement en Pro de la Cultura	76